

POLİS MECMUASI' NA GÖRE OSMANLI DEVLETİ'NDE İŞLENEN SUÇLAR (1913-1923)

ACCORDING TO THE POLICE COUNCIL THE CRIMES COMMITTED IN THE OTTOMAN STATE (1913-1923)

Cüneyt AKDENİZ¹

ÖZ

İstanbul sosyal, ekonomik, demografik ve coğrafi yapısı nedeniyle kontrolü zor bir kenttir. Özellikle Balkan Savaşları'ndan sonra asayişi sağlamak eskiye nazaran daha da zorlaşmıştır. Bazı sosyal ve ekonomik nedenlerin yanında I. Dünya Savaşı ve işgal yıllarının getirdiği yoksulluk ve devlet mekanizmasında görülen zafiyetler suç oranlarının tarihte görülmeyen derecede artmasına neden olmuştur. Özellikle hırsızlık, darp gibi adi suçlar önemli derecede artış göstererek İstanbul'un toplumsal hayatını derinden etkilemiştir. Osmanlı Devleti'nde modernleşme sürecine paralel olarak adli vakalar düzenli olarak kayıt altına alınmaya başlanmıştır. Bu kayıtlardan biri de polis merkezleri tarafından tutulan ve düzenli olarak Polis Mecmuası'nda yayınlanan suç türleridir. Bu çalışma Polis Mecmuası kayıtlarına göre temelde mecmuanın 1913 ve 1923 yıllarını merkeze koymakla birlikte I. Dünya Savaşı, Mütareke yılları ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ilk birkaç yılını kapsayan süreçte Osmanlı'da işlenen birbirinden farklı suç çeşitlerine yer verilmiştir. İşlenen suçların kendi içerisinde ayrı ayrı tasnifi yapılmış, suçlara işleniş biçimine göre farklı isimler verilmiştir. Özellikle suç işlenişinde uygulanan farklı yöntemler oldukça dikkat çekici bir tarzda mecmuada yer bulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Suç, Cinayet, Hırsızlık, Dolandırıcılık, Polis,

ABSTRACT

Istanbul is a city that is difficult to control due to its social, economic, demographic and geographical structure. Especially after the Balkan Wars, maintaining order became more difficult than before. Besides some social and economic reasons, the poverty caused by the First World War and the occupation years and the weaknesses in the state mechanism caused the crime rates to increase at an unprecedented level in history. In particular, ordinary crimes such as theft and assault have increased significantly and have deeply affected the social life of Istanbul. In parallel with the modernization process in the Ottoman Empire, forensic cases started to be regularly recorded. One of these records is the crime types kept by police stations and regularly published in the Police Journal. In this study, the Police Journal of putting basically magazine's 1913, and centers in 1923 according to records with the First World War, in the period Armistice year and the first few years of the Republic of Turkey's institutions are given for different offenses from each other, committed in the Ottoman Empire. The crimes committed were classified separately, and different names were given to the crimes according to the way they were committed. In particular, different methods applied in committing crimes have found their way into the magazine in a remarkable manner.

Keywords: Crime, Murder, Theft, Fraud, Police

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Yeditepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü.
cuneytakdeniz@hotmail.com; ORCID: 0000-0001-5920-8904

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nde XX. yüzyılda ulaşım ve iletişim alanındaki gelişmeler, ülke nüfusu ve demografik yapısında da çeşitli değişimlere neden olmuştur. Özellikle Avrupalı yaşam tarzının yaygınlaştığı Galata, Beyoğlu, Unkapanı kesiminde çağdaş kent görünümü beraberinde mahalle denetimi ve gözetiminden uzak bir çevrenin oluşmasına, insanların denetiminin zorlaşmasına neden olmuştur. Osmanlı Devleti'nde Tanzimat ve Meşrutiyet yıllarında toplumsal alandaki değişim ve gelişim sonucunda “Cemaat”ten “cemiyet”e geçiş ve “modernite” olgusu Osmanlı’da kente özgü “suç” olgusunu da getirmiş, Osmanlı Zaptiyesi çağdaş anlamda “polis”e, “jandarma”ya dönüşmüştür. (Toprak, 2008, 38; 275).

Bu makalede Osmanlı polisini ve siyasi gündemi fazlasıyla meşgul eden olaylar anlatılacaktır. Polis Mecmua içerisinde yer alan makalelerden Kısım-ı Adli, Vukuat-ı Zabıta, Muvaffakiyet-i Zabıta adlı bölümler incelenmiş, suç olaylarının ayrıntılı bir şekilde anlatıldığı 84 adet suç olayının bulunduğu anlaşılmıştır. Mecmuada yer bulan olaylara bakıldığında, hırsızlık suçlarının %30,95’lik oranla en fazla işlenen suçlardan olduğu görülmektedir. Hırsızlık suçlarını %25’lik bir oran ile cinayet olayları takip etmektedir. Bu ise bize gösteriyor ki, o zamanın polisi hırsızlık ve adam öldürme suçlarına daha fazla önem vermiştir. Bu çalışmamızda, meydana gelen bu 84 olay içerisinde, katmanlı örnekleme ve rastlantısal örnekleme yöntemi kullanılarak, 1 adet kadın cinayeti, 1 adet çocuğun cinsel istismarı, 5 adet adam öldürme, 8 adet hırsızlık olayı, 2 adet kundakçılık olayı, 3 adet dolandırıcılık 1 adet kapkaç hadisesi ve darp etme suçu 1’si eşkıyalık, 2 adet gasp, 1 adet kalpazanlık ve 1 adet suikast darbe girişimi (devlet aleyhine suç) olmak üzere 22 adet suç olayına yer verildiği görülmektedir. Çalışmada, 1913-1923 yılları arasındaki Türk polis teşkilatının yayın organları olan Polis Mecmuası (1913-1923) adlı iki süreli yayın içerisinde suçla mücadele ve ceza adaletini sağlanması hususlarını incelemiştir.

1- Polis Mecmuası’nın Tarihçesi

Emniyet müdürlükleri biçiminde yapılandırılan emniyet teşkilatının 1911 yılına kadar herhangi bir mesleki yayını olmadı. Uzun yıllar devam eden iletişim eksikliği 1911 yılı itibarıyla zamanın İstanbul Emniyet Müdürü Mazhar Bey’in girişimleri sonucunda “Polis” adıyla dört sayfadan oluşan bir gazete yayınlanmaya başlanarak giderilmiştir. (Okçabol, 1940, 210). Bu gazete, 1911-1913 yılları arasında 30-35 nüsha kadar yayınlanabildi. (Okçabol, 1940, 21). Polis gazetesinin kapanmasından sonra hiç iletişime ara vermeden yayınına son verilen gazetenin yerine 1 Temmuz 1913 tarihinden sonra Polis Mecmuası adıyla on beş günde bir olmak üzere isim değiştirerek günümüze kadar ulaşan dergi yayınlanmaya başlandı. (Polis Mecmuası, 1913, 1; 1-2). Polis Mecmuası yayım hayatına başladığı tarih Temmuz 1329 tarihli 1. sayısında 24x31 cm boyutunda yayımlandı. Mecmuanın değeri, her nüsha başına 1 Kuruş, senelik aboneliği ise 20 Kuruş olarak belirlenmiştir. Bu fiyatlandırma 1919 yılına gelindiğinde senelik abone fiyatı 1 Mecidiye olarak belirlenmiştir. İstanbul Matbaası’nda basımı yapılan Polis Mecmuası yayımında, içerik olarak sade ve anlaşılır bir dil kullanılmaya gayret edilse de noktalama işaretleri ve satırbaşları gibi yazı kurallarına genel olarak uyulmamıştır. Bunun yanında çeşitli punto mevcut olmadığından, bütün dergi aynı punto üzerine tertiplenmiştir. (Polis Mecmuası, 1919, 109; 252)

Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti tarafından yayımlanması planlanan Polis Mecmuası’nın yayına hazırlanması için “Polis Mecmuası Müdürlüğü” adı altında bir birim

kuruldu. Bir müdür, bir kâtipten oluşan bu birimin ilk müdürlüğünü vekâleten Sadi Bey yürüttü. (Polis Mecmuası, 1913, 1; 24) Aynı zamanda mümeyyizlik görevinde bulunan Sadi Bey, yüklendiği görevlerin çokluğundan dolayı polis mecmuası müdürlüğü görevinden azlini talep etmesi üzerine yerine Niyazi Bey atandı. Niyazi Bey'den sonra aynı görevi sırasıyla; Zeki Bey ile Florinalı Nazım Bey yürüttüler. Polis Mecmuası, yayın hayatını ülkenin tümüyle işgal edildiği yıllar da dâhil olmak üzere 1924 yılına kadar İstanbul'da sürdürdü. (Okçabol, 1940;211).

Florinalı Nazım Bey ise, 1916 yılında atandı polis mecmuası müdürlüğü görevini 1930 yılına kadar sürdürme ayrıcalığını yaşadı. (Okçabol, 1940; 212). Bu yıldan sonra yapılan idari değişiklikler sonrası "Polis Mecmuası Müdürlüğü" uygulamasından vazgeçilerek dergi çıkarma görevi yayın ve istatistik işlerini yürütmek üzere kurulan 5. Şube Müdürüne verildi. (Emniyet Genel Müdürlüğü, İç Hizmet Bülteni, 1;1).

Ocak 1938 tarihine kadar Emniyet Genel Müdürlüğü merkez birimlerince yayımlanan Polis Mecmuası'nın adı 1936 yılında "Polis Dergisi" olarak değiştirildi. (Emniyet Genel Müdürlüğü, İç Hizmet Bülteni, 1;11). Polis Dergisi olarak adlandırılan ve Emniyet Teşkilatı'nın tek yayın organı olma özelliği taşıyan derginin yayına hazırlama ve yayın görevi 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanunu gereğince açılan Polis Enstitüsüne devredildi. Bu tarihi itibariyle de üç ayda bir yayımlanmaya başlandı. (Emniyet Genel Müdürlüğü, İç Hizmet Bülteni, 1;27). 1 Mart 1943 tarihine kadar Polis Enstitüsünce yayımlanan polis dergisi, bu tarihten sonra tekrar Emniyet Genel Müdürlüğü merkez birimlerince yayınlanmaya başlandı. 1960 yılına kadar sürdürülen yayın bu tarihten sonra kesintiye uğradı.

Yaklaşık olarak 15 yıla kadar yayım hayatına ara verilen polis dergisi Emniyet Genel Müdürlüğü'nün idari yapılanmasında meydana gelen değişimlere paralel olarak 15 Ocak 1975 tarihi itibariyle İç Hizmet Bülteni adı altında yayınlanmaya başladı. 15 Aralık 1984 tarihinden itibaren İdari ve Mali İşler Dairesi Kalemî tarafından yayımlandıktan sonra 20 Aralık 1984 tarihinde alınan genel müdürlük makamı onayıyla Araştırma Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı tarafından yayımlanmaya başlandı. (Emniyet Genel Müdürlüğü, İç Hizmet Bülteni, 1;87).

İçerik ve biçim olarak değişikliğe uğramasına karşılık, günün ihtiyacına cevap veremez hale gelen İç Hizmet bülteninin o günden sonra Polis Dergisi boyutuyla yapılandırılması gündeme geldi. Bunun üzerine Genel Müdürlük Makamınının 29 Aralık 1994 tarih ve 63 sayılı onayıyla Ocak 1995 tarihinden itibaren Polis Dergisi olarak Araştırma Planlama ve Koordinasyon Dairesi tarafından yayımlanmaya başlandı. Bu tarihi itibariyle adı değiştirilerek yayınlanmaya devam edilen Polis Dergisi zamana ve ihtiyaca bağlı olarak şekil ve içerik değişikliğine uğrayarak günümüzdeki şeklini almış, teşkilatına, kamu kurum ve kuruluşları ile üniversite ve yüksekokullara dağıtılan Polis Dergisi okuyucusunun beğenisini kazanma başarısını göstermiştir.

2.1.Şehir Eşkiyası Hrisantos²

Mecmuanın çeşitli sayılarında kaleme alınan, birçok suç çeşidinde başrolde adı geçen hrisantos çetesi, İstanbul polisini en çok meşgul eden suçlulardan olmuşlardır. Rum

² 24 Bkz. Alkor, Muharrem, (1952), Hrisantos'u Ben Öldürdüm, İstanbul: Nebioğlu Yayınevi, Saylan, Gürkan Fırat, (2010), "İşgal İstanbul'unda Eli Kanlı Bir Örgüt: Hrisantos Çetesi", A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S.44, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, s.325-343.

asıllı Ahliya oğlu Hirisantos Anastadiadis ve çetesinin işlemiş olduğu zincirleme suçlar azimle sürdürülen çalışmalar neticesinde sonlandırılmıştır. İstanbul'un Tatavla (Kurtuluş) bölgesinde faaliyet gösteren, İstanbul polisinin korkulu rüyası haline gelen bu suç makinesi ve çetesi, mütareke yıllarının en azılı eşkıyalarından olup, polis tarafından uzun bir müddet takip edilmiştir. Bu uğurda birçok şehit verilmiş fakat yakalanamamıştır (Şahin, 2016: 55-60).

Küçük yaşlardan beri çeşitli suçlardan sabıkası bulunan ve asker kaçağı olan Hrisantos, daha sonra İstanbul Beyoğlu semtinde adam öldürme, soygun, yol kesicilik, kapkaççılık ve cinsel saldırı gibi suçlardan sabıkalı azılı bir çetenin başına geçmiş ve bu bölgede adeta terör estirmiştir. Türk polisinin, onlarca meslektaşını şehit eden Hirisantos ve çetesi ile imtihanı uzun bir süre devam etmiştir. Bir müddet doktor kılığına girerek Yunanistan'a kaçtığı söylentileriyle izini kaybettirmeye çalışan Hirisantos, bir sene sonra İstanbul'da tekrar ortaya çıkmıştır. İstanbul polisinin uzun süreli tahkikat ve takibatı sonrası 08 Eylül 1920 tarihinde polis tarafından gerçekleştirilen operasyon neticesinde ölü olarak ele geçirilmiştir. Hirisantos ile mücadelede özverili çalışmalarda emeği geçen Polis Memuru Mehmet Efendi'ye taltif verilmiş, Komiser Muavini Muharrem (Alkor) ve Polis Memuru Tayyar Bey rütbe terfi ve yirmişer lira para ödülü ile ödüllendirilmişlerdir (Zabıtamızın Bir Muvaffakiyet-i Meşkuresi, 1920: 412-413; Vakit, 1920:1;).

Polis Mecmuası'nda Hirisantos adlı şehir eşkiasına ilk defa 1917 yılında Muhallebici Recep Usta'nın katledilmesi ve dükkânının soyulması ve olayında rastlamaktayız. Birçok suçtan sabıkası bulunan Hirisantos, Beyoğlu Bostanbaşı (Boğazkesen) Caddesi'nde bulunan Recep Usta'nın dükkânındaki çekmeceye 80 veya 90 liranın bulunduğunu fark etmesi üzerine, birkaç gün dükkânın etrafında keşif yapmıştır. Yaptığı keşif sonucunda dükkânın sabah erkenden açıldığını ve Recep Usta'nın çırağının her sabah Tophane'ye süt almaya gittiğini öğrenmiş ve 2 Şubat 1332 (15 Şubat 1917) Perşembe akşamı arkadaşları ile beraber cinayetin nasıl yapılacağını kararlaştırmıştır. Cumartesi sabahı (17 Şubat) saat 6 sularında dükkân civarında beklemeye başlarlar. Maktulün çırağının dükkândan çıkmasını fırsat bilen caniler, müşteri kılığında dükkâna girerek sütlaç yedikten sonra, paralarını ödemişler, Recep Usta'nın para üstünü verdiği esnada üstüne çullanarak dükkânın bir köşesine götürüp ellerindeki kamalarla katlettikten sonra buldukları para ve senetleri çalarak kaçmaya başlamışlardır (Vukuat-ı Zabıta, 1917: 43-45; Alkor, 1952: 12-14).

Bu kaçısmadan şüphelenen Avusturya mürettebatından bir asker tarafından bunlardan Koço isimindeki katil takip edilerek yakalanmış ve karakola götürülmüştür. Karakol içerisinde Koço'nun kimliği araştırılmaktayken, Recep Usta'nın çırağı Hirisantos'un Yunanistan'a kaçtığı iddiası, Alemdar gazetesinin 7 Eylül 1919 haberi ve Polis Mecmuası'nın 117.sayısında yapılan haberlerle yalanlanmışsa da bu konu hakkında İstanbul polisinin genel kanaati bu katilin Yunanistan'a kaçtığı yönündedir. (Alemdar gazetesi, 1919; Filorinalı Nazım Bey, 1920: 346; Polis Mecmuası, 1920: 412).

Mehmet'in ustasının öldürüldüğünü ihbar etmesi üzerine, Komiser Muavini Sadi ile birlikte bir doktor ile olay yerine gelmiş ve Muhallebici Recep Usta'nın hunharca katledildiği ve paralarının çalındığı anlaşılmıştır. Koço suçüstü yakalandığı için bu suçu Hristo ve Pirekli (Fantoma Mehmet) ile birlikte işlediklerini itiraf etmiş ve suç ortakları evlerinde kısıvrak yakalanmışlardır. Faillerin yakalanmasında ve suçun ortaya çıkarılmasında emeği geçen Avusturya askerine Emniyet-i Umumiye Müdürü tarafından

bir adet altın kol saati ödül olarak hediye edilmiştir (Vukuat-ı Zabıta,1917: 43-45, Alemdar gazetesi, 1919:2).

Hirisantos, Hıristo, Hirisanti gibi isimler kullanan “izale-i vücudu elzem bir şerir” olarak kendisinden bahsedilen bu katil, Vakit gazetesinin (1920:1) haberine göre, sıkıyönetim mahkemesi tarafından yapılan yargılama neticesinde 15 sene kürek cezasına mahkûm edilmiştir. Bu katil, Mondros Mütarekesi (1918) ile birlikte Hapishane-i Umumi’den firar ederek Beyoğlu’nda adeta polis avına çıkmış, birkaç polisi şehit edip, Beyoğlu’nda ortalığı birbirine kattıktan sonra gazetenin haberine göre- Yunanistan’a kaçmıştır (Vakit, 1920:1).

Polis Mecmuası müdürlerinden Filorinalı Nazım Bey (1919:346) mecmua için yazmış olduğu bir makalede, İstanbul’u kasıp kavuran bu azılı haydudun halen yakalanamadığından bahsetmektedir. Makalede, Alemdar gazetesinin 7 Eylül 1335 (1919) tarihli haberine atıfta bulunarak, bu katilin iki arkadaşı ile beraber Veli Efendi Çayırı’nda görüldüğü ve kendilerini gören bir kimseyi yaraladıklarından bahsetmektedir. Ona göre bu cani, Yunanistan’a kaçtığı hakkındaki haberi, ortadan kaybolmak için ortaya atmıştır. Artık bu cani-i menhusun (uğursuz suçlunun) derhal yakalanması için daha fazla emek sarf edilmesi gerekmektedir. Bu makaleden anlıyoruz ki, polis teşkilatı ciddi ve şiddetli bir şekilde bu katilin peşine düşmüşse de, bir türlü yakalanamamıştır (Filorinalı Nazım Bey,1919: 346).

Gerçekten bu cani, makalenin yazıldığı tarihten bir sene sonra ancak yakalanabilmiştir. Hrisantos ve çetesi ile ilgili olarak, mecmuanın 117. sayısında, bu çete üyelerinden Zafiri’nin yakalandığı ve çıkan çatışma esnasında 2. Şube Müdür Yardımcısı Faik Bey’in yaralandığı ifade edilmiştir. Aynı zamanda 118. sayıda Hrisantos adlı katilin fotoğrafı yayınlanmıştır. 7 Ocak 1920 yılına gelindiğinde “katil-i şerir Hrisantos’un avane-i mel’unesinden” olan Hırıtso adındaki seri katil, devriye görevlilerince görülerek yakalanmak istenilmişse de, silahla karşılık vermesi üzerine çıkan çatışmada kaçmayı başarmıştır (Polis Mecmuası, 1919: 328, Rapor Sureti, 1920: 406).

Beyoğlu Emniyeti tarafından uzun süren takip sonucu yapılan operasyon neticesinde 13 yerinden vurularak ölü bir şekilde ele geçirilmiştir. Gazeteler bu haberi manşet olarak vermiş, gerek emniyet teşkilatı, gerek de halk rahat bir nefes almıştır. Polis Mecmuası (1920: 412)’nin 130.sayısında “Zabıtamızın Muvaffakiyet-i Meşkuresi” adlı makalede bu katilin yakalanması şu şekilde anlatılmaktadır:

“Senelerden beri temadi eden takibat-ı zaptiyeye rağmen tahlis-i garibane muvaffak olan katil şerir Harisantos memûrîn-i zâbitamızın basiret ve fedakarlığı neticesinde nihayet maktulün derdest edilmiş ve bu sûretle menfur bir unsur şekavetin lot vücudu ortadan kaldırılmıştır.

Dokuz ay evvel son cinâyeti işledikten sonra Yunanistan’a firar ederek Eylülün beşinci Pazar günü Dersaadet’e avdet ettiği Dolap Dere merkez memurluğunca haber alınan merkûmun en ziyade icrâ-ı habaset ve melanet ettiği Tatavla ve Senem köy mıntıklarında bazı mahalleri taht-ı tarassutta bulundurulmuş ve Eylülün yedinci Salı gecesi Senem köyünde bulunan katil meşhur Nevbarun bir aydan beri tarassut ve gayr-i muayyen zamanlarda taharri edilen hanesini mezkûr gecede müterassıt olan devriye memurları saat üçte iki şahs-ı meçhûlün mıntika-i müterassıtları dâhiline doğru geldiklerini görür görmez merkûmların takripleri üzerine dur emrine karşı hamil oldukları tabancalarıyla ateş etmelerini müteakip devriye memurları da bilmukabele istimal-i silah eyleyerek beş dakika devam eden müsademe neticesinde zulmetlikten bi’l-istifâde fîrara muvaffak olmuşlarsa da müsademe esnasında başlarından düşürdükleri bir şapka derununda Harisantos’un dostunun ismi olan Aftemiya namının muharrer olması şahıs-ı meçhullerinden birisinin Harisantos olduğunu meydana

koyduğu gibi ayrıca vaka olan ihbâr dahi merkûmun Dersaadet'e vurûdunu sûret-i kıtada tahkik ettirilmiş ve derhal icap eden tedbir-i ittihaz olunarak yirmi saat mütemadiyen icrâ kılınan takibat-ı hafîye neticesinde merkûmun Tatavele'de Dirgenci Başı Sokağında harabe bir hanede ihtifa eylediği anlaşılmıştır.

Elde edilen bu emare üzerine Eylülün yedinci Salı günü akşamı saat dokuzda muktezi tedabir-i hafîye ittihaz ve merkûmun bulunduğu hane ihata olunarak saat üç buçukta haneye girmek üzere Dolapdere Merkezi Polis Komiser muavini Muharrem ve Polis Memuru Tayyar Efendiler ile yerlerde sürüne sürüne kapıya yaklaşıldığında hâsıl olan küçük bir gürültüden merkûma takip edildiğini anlayarak derhal kapının açık bulunan üst tarafından hamil olduğu ve elinden hiç ayırmadığı altılı İngiliz tabancasıyla ateş etmeğe başlamış ve fakat müteakiben kapı kırılarak mukabele atılan kurşunlarla mite istihsâline muvaffakiyet hâsıla gelmiş ve merkûm bir gece evvel Senem köyündeki müsademe-i vaka esnasında ayağından mecruh olduğu görülmüştür.

Vakada merkûm tarafından atılan mermilerden bir danesi Tayyar Efendinin göbeğinin sol tarafına isabet etmiş ise de hafif bir bereden başka bir iz bırakmamıştır.

Polis Müdüriyet-i Umûmiye aliyesinden ahiren aldığımız ma'lûmât-ı mütemmîme nazaran katil merkûmun tenkili emrinde bilhassa yararlıkları görülen mumaaleyhimden Efendinin komiserliğe ve Tayyar Efendinin komiser muavinliğine terfileri icrâ ve kendilerini taltifin Polis Müdür-i Umûmiyesi Bey Efendi tarafından yirmi beşer lira mükâfat-ı nakdiye ita edildiği gibi ayrıca yüzer lira mükâfat-ı nakdiye itası için Dahiliye Nezareti Celilesi nezdinde teşebbüsatta bulunularak emr-i istihsâl olduğu memnuniyetle müsteban olmuştur. Cidden mahalline masruf olan şu teşviksizliğinden dolayı merci-i aidini ve gösterdikleri yararlık ve kahramanlıklardan naşi zira birer kıta fotoğrafını da derc eylediğimiz mûmâileyhi şâyân-ı tebrik ve takdir adlederiz.³ (Zabıtamızın Muvaffakiyet-i Meşkuresi, 1920: 412).

Dolapdere Polis Merkezi Amirliği'nin Hirisantos'un İstanbul'a döndüğünün haber alınması üzerine Tatavla ve Sinemköy gibi yerlerde takibe başladığı bir esnada, emniyet teşkilatının takip ettiği başka bir katil olan Nobar'ın evinin etrafındaki devriyelere ateş açan iki kişiden birisinin Hirisantos olduğu anlaşılacak yapılan takipler neticesinde Kurtuluş Direkçibaşı Sokağı'nda terkedilmiş bir binanın içinde saklandığı anlaşılacak gizli bir operasyon yapılması ve bu şekilde yakalanması planlanmıştır. 8 Eylül gecesi saat 03:30 sularında Komiser Muavini Muharrem (Alkor) ile Polis Memuru Tayyar Efendi gizlice kapıya yaklaşırken Hirisantos'un sestən uyanarak elindeki tabanca ile ateş etmeye başlaması üzerine kapı kırılarak çatışmaya girilmiş ve çatışma neticesinde 13 yerinden vurularak öldürülmüştür". (Zabıtamızın Muvaffakiyet-i Meşkuresi, 1920: 412)

Mecmuanın bir sonraki sayısına göre, operasyonda fedakârlıkları görülen Dolapdere Polis Merkezinde görevli Serkomiser Tahsin Efendi'ye "Beşinci Rütbeden Mecidi Nişanı" verilmiştir. Komiser Muavini Muharrem Bey'e komiserlik rütbesi ve "Beşinci Rütbeden Mecidi Nişanı" verildiği görünmektedir. Ayrıca bu sayıda, Polis Memuru Cafer Tayyar Efendi'ye Komiser Muavini rütbesi verilmekle birlikte "Beşinci Rütbeden Mecidi Nişanı" verildiği, bunun yanında Polis Memuru Mehmet Efendi'ye bir maaş değerinde para ödülü verildiği görülmektedir. (Taltif ve Nişan, 1920: 425, Saylan, 2010:332).

2.2.Vukat ve Muvaffakiyet-i Zabita Yarım Han Soygunu ve Cinayeti

Adam öldürme suçları arasından seçtiğimiz bu olayda, Hirisantos çetesinin üyelerinden olan azılı suçlular Ayasofya Mahmut Paşa'da Yarım Han adlı iş yerine soygun yapmak amacıyla girmişlerdir. Bu sırada orada bekçilik görevini yapan Başçavuş Yusuf Cemal Efendi'yi vahşice katletmiş ve daha sonra orada bulunan kasaları açmakla soygun

³ Polis Mecmuası, 1 Ekim 1336 (1921), Sayı 130, Sayfa 412-413.

yapmışlarsa da polis teşkilatının gayretli çalışmaları ile kısıklıvrak yakalanmışlardır. Olayla ilgili Ayasofya Polis Merkezi tarafından tutulmuş olan raporu incelediğimizde, 16-17 Temmuz 1921 gecesi meydana gelen bu olayda, altı ay önce kunduracıyı soyarken suçüstü yakalanan ve bu esnada bir polis memuru ile bir bekçiyi katl eden, daha önce de Tahtakale’de taharri komiseri Said beyi şehit eden, çok defa hırsızlık ve soygun olaylarına karışan ve uzun süredir aranan çete üyelerinden Demirci Andon, Makaracı Niko, Barbar Panayot ve Simon adlı şüpheliler bu han içerisinde araştırma yaparak, handaki bazı tüccarlara ait olan ve içerisinde mücevher, altın veya para ve benzeri kıymetli eşyanın bulunduğu kasaların nerede olduklarını, bunun yanında kaçış yolu veya saklanma yerlerini öğrenerek büyük bir soygun planlamışlardır.

Bu plandan sonra, bunlar söz konusu hana müşteri kılığında girerek, soygun için kullanacakları aletlerle birlikte tavan arasında saklanmışlardır. Tüccarların bir bir hanı terk etmeleri ve bekçinin de ortadan kaybolması üzerine saklandıkları yerden çıkarak kasaların olduğu tarafa giderler. Bunlardan Panayot ve Simon kasayı açmakla, diğerleri de bunlara gözcülük yapmakla meşgulken, Bekçi Süleyman’dan görevi devralan Yıldız Telgraf Bölüğünde yazıcı olan ve aynı zamanda geceleyin burada bekçilik görevini de yürüten Yusuf Cemal Efendi’yi görmeleri ile üzerine çullanarak, 15 yerinden bıçaklamışlar ve daha sonra boğarak öldürmüşlerdir. Yusuf Cemal Efendi’nin feryadını işiten polisler, takviye ekip çağırılmış ve bunlardan Komiser Muavini Fazlı, Polis Memurları Hasan Hüseyin ve Abdürrahim Efendiler içeriye girdiklerinde Yusuf Cemal Efendi’nin cansız bedeni ile karşılaşmıştır. Olayın merkeze intikal etmesi ile polis meseleye daha ciddi bir şekilde yaklaşarak, katillerin yakalanması için seferber olmuştur. Başta Merkez Memuru (Emniyet Amiri) Saffettin, Serkomiser Mustafa ve cinayet masasından Serkomiser Nafiz olmak üzere yeterli miktarda polis ile hanın her tarafın abluka altına alınmıştır.

Polis bu tedbirlerle beraber içeride yapmış olduğu incelemelerde, Sarraf Memuka’ya ait kasanın açıldığı ve aletlerin orada bırakıldığını görmüş ve şüphelilerin hala handa gizlendikleri kanaatine varmıştır. O sırada polis, Barbar Panayot’un şahsın çatının kiremitlerde dolaştığını ve birinden diğerine atladığını fark ederek şüpheliyi yakalamış ve olay yerinde bulunan Savcı tarafından derhal ifadesi alınmış, şüpheli suçunu itiraf etmiş ve arkadaşlarının kiremitlerde saklandığını, bunlardan Andon’un Yusuf’u katlettiğini ve bunun üzerinde iki revolver bulunduğunu söylemiştir. Çatıda yapılan aramada fark edilen Simon, elindeki revolverle derhal yakalanmış ve bu da suçunu itiraf etmiştir. Diğerleri ise Derici David Efendi’nin dükkânında deriler altında saklandıklarını anlayan polisler ateş açması ile çıkan çatışmada Andon göğsünden ve diğeri Niko ayağından yaralı olduğu halde yakalanmış ve suçlarını itiraf etmişlerdir. Bu olayın anlatılmasından sonra Polis Mecmuası Müdüriyeti tarafından bu olayın açığa çıkarılmasında emeği geçen polislerin yapmış oldukları işin ve fedakârlığın “her türlü sitayişe şayan” olduğunu söyleyerek methedildiği bir açıklama yayınlanmıştır (Polis Mecmuası,1921: 648-649).

“Temmuz’un on yedisi Pazar gecesi saat on bir raddelerinde sabıka ashabından olup altı mah mukaddem Beşiktaş’ta kunduracı dükkanının kilidini kırmak ve eşyayı mevcudesini nakl edecekleri sırada memureyn zabitanın müdahalesi üzerine bir polis memuru ile bekçiyi katl etmek ve kasayı şekset eylemek fiillerinden dolayı maznunen hal-i firarda bulunan ve memureyn zabıtaca şiddetle taharri edilmekte olan demirci namıyla maruf Andon ve Makaracı Niko ve refikasıyla beraber Pinayut ve Simon namındaki şerirlerden mürekkep kasa hırsızları Ayasofya’nın Yeşil Direk mevki dahilinde Mahmud Paşada Yarım Handa tüccara aid kasalardan nakdi ve mücevherat ve sairenin mevcudiyetini istihbar ederek bunlardan Niko ve Andon vakadan birkaç gün evvel Yarım Hana gelmiş ve yukarıki katın abdesthanesinden girmiş oldukları ve handa lazım gelen tedkikatıyla nerede ihtifa ve hangi

mahallerden firar edebileceklerini muayane ettikten sonra aralarında kararlaştırdıkları....”(Polis Mecmuası,1921: 648-649).

2.3. Kadın Cinayeti

Polis mecmuası yayın hayatına başlamadan önce yaklaşık 32 sayılık bir polis gazetesi çıkarılmıştır. 1911 tarihli polis gazetesinde bir kadın cesedi haberi yer almıştır. Bu olayda, olayın gerçekleştiği tarih yazılmamış, makalenin yazarı Samatya Merkez Memuru (Emniyet Amiri) Katıpzade Nazif (Yazman) Bey (1881- ?)’in bir hatırası olarak yayınlanmıştır. Nazif Bey (1911:7-8) bu makalesinde, Çınar Polis Merkezi’nde çalıştığı esnada, Koca Mustafa Paşa’da Çıkrıkçı Sokağı’nda bulunan bir mağara içerisindeki bir kuyunun temizlenmesi sırasında içerisinde iki adet insan kolu bulunduğu ihbarı üzerine olay yerine geldiğini ifade etmektedir. Yaptığı incelemede, bu kollardan birinin kırılmış olduğunu anlamıştır. Yazar, söz konusu kuyuyu iyice boşalttırdıktan sonra, başa bağlı iki bacaklı bir gövde bulunduğundan bahsetmektedir. Bu cesedin yaklaşık sekiz ay boyunca orada bulunduğu ve muhtemelen kollarının kırılarak kuyuya atıldığı tespit edilmiştir. Adli tıp doktoru cinsiyet tespitinde tereddüt etmekle beraber, cesedin bir kadına ait olma ihtimalinin yüksek olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, adli tıp raporunda kollarin keskin bir aletle kırıldığı (veya kesildiği), bel kemiğinin kasıklarından itibaren ayrılmış olduğu ve cesedin kimliğinin tam olarak anlaşılamadığı tespit edilmiştir.

Bu olaydan oldukça etkilenen Nazif Bey, konu ile ilgili bir kaç gün boyunca araştırmalarda bulunsa da başarılı olamaz. Üç gün sonra tekrar mağaraya giderek, en ufak bir delil bulmak için var gücü ile çalışan Nazif Bey, bir gün boyunca kuyuda incelemelerde bulunmuş, fakat faili ortaya çıkaracak delili bir türlü bulamamıştır. Daha sonra mağara içindeki merdivenlerde ise yıpranmış bir kadın ayakkabısı bulması üzerine çalışmalarını bu delil üzerinden devam ettirir. Bir aylık bir çalışma sonrasında, bu cesedin Fıstıkçı Münir Bey’in hanımı olan 17 yaşındaki Emine Hanım’a ait olduğunu anlayan Nazif Bey, derhal Münir’i yanına çağırmıştır. İfadenin alınması esnasında Münir sorulan sorulara hiç telaş etmeden cevap vermiş ve kunduranın Emine’ye ait olduğunu söylemiştir. İfadesinde, Emine’nin güzelliğine mağrur olarak fuhşa düşmesi sebebiyle başına böyle bir belanın geldiğini söylemiş, Emine ile iki sene önce evlendiğini, fakat kötü hallerini görerek onu ıslah etmeye çalışsa da başarılı olamadığını beyan etmiştir. Ona göre, Emine’nin daha sonra evi terk ettikten sonra geneleve düşmüş olduğunu öğrenmesi üzerine ondan boşandığını ifade etmiştir. Daha sonra bir süre bir hayır sahibi tarafından Belediye’ye ait sağlık merkezine teslim edilse de, daha sonra hiçbir yerde barınmadığı anlaşılmıştır. Uzun süreden sonra bu olayın, tam manası ile olmasa da, aydınlatılması, Agop’un karısı Makruhi ismindeki kadının ifadesi ile olmuştur. Bu kadın, cinayetle ilgili bilgisinin olduğunu fakat kimselere anlatamadığını ifade etmiştir. Emine’nin cinayetten altı ay önce Kandilli’ye taşınmış olduğunu söylemiştir. Makruhi üç ay önce bir arkadaşından bir cinayetin işlendiğini duyduğunu ifade etmektedir. Bu ifadeye göre, Makruhi’nin arkadaşı Arkadaşı, bir gece bir çığlık işittiğini ve üç kişinin mağaraya telaşla girdiklerini gördüğünü ifade etmiştir. Ayrıca bu olayı anlatırken katilleri görse tanıyacağını söylemiştir. Bu gelişmeden hareketle katilleri bulmaya bir adım daha yaklaştığını düşünen Nazif Bey, olayın tek şahidinin uzun zaman önce vefat ettiğini öğrenmesi ile büyük bir hayal kırıklığına uğramıştır. Bu olay hakkında mahalle sakinlerine sorulduğunda, kimsenin böyle bir olaya şahit olmaması üzerine, bu olayın faileri ortaya çıkarılamamıştır (Nazif Bey, 1911: 7-8).

2.4. Komiser Hasan Şükrü Cinayeti

13 Mayıs 1332 (26 Mayıs 1916) Cumartesi günü saat: 02:00 sularında Kastamonu vilayeti Bolu Sancağına bağlı Bartın kazasında, görevli oldukları mintıkayı kontrol etmek amacıyla dolaşmakta olan Komiser Hasan Şükrü ve Komiser Muavini Galip Efendilere pusu kurulmuş, yapılan suikastta İkinci Komiser Hasan Şükrü şehit edilmiş ve Komiser Muavini Galip efendi ise yaralanmıştır. Konunun önemine binaen Bolu sancağı Merkez Memurluğu (Emniyet Amirliği)'nden Komiser Tevfik ve Polis Memurlarından Abdullah ve Lütfi efendiler Bartın'a sevk edilmiştir.

Soruşturma ekibi olay yerinde bulunan Laz başlığının kendisine ait olduğu düşünülen Horoz Molla oğlu Hasan'ın ifadesine başvurmuş, Hasan ifadesinde Cincinin Mehmet, Yolcunun Mehmet, Koca Kütük Arif isimli şahısların genelev önünde sigara içerken silahlı bir halde suikastı tertip ettiklerini gördüğünü ve bunu kimseye söylememesini tembihlediklerini ve ayrılmalarından bir kaç dakika sonra silah sesleri duyduğunu ifade etmesi üzerine, polis ekipleri bu işin Bartın'dan başka yerlere sürgün edilen hayat kadınları sebebiyle meydana gelen husumet sebebiyle olabileceği fikriyle tahkikata başlamıştır. Daha sonra Komiser muavini Galip efendinin ifadesine başvurulmuş, ifadesinde olayı anlattıktan sonra saldırganlardan birinin uzun boylu olduğu ve ettiği küfürlerden sesinin kalın olduğu, diğerinin ise kısa boylu olduğunu ifade etmiştir. Yapılan araştırmalar neticesi Gemici Hasan'ın torunu Mustafa oğlu Tahsin yakalanmış, ifadesinde ilk başta yalan beyanlarda bulunmuş, Yolcunun Mehmet, Koca Kütük Arif ile birlikte rakı içtiklerini, bu sırada Mehmet'in sarhoş olarak silah attığını, kaza çıkmaması için silahı alarak iki gün boyunca sakladığını ifade etmesine rağmen evinde yapılan aramalarda beyaz saplı tabanca ve büyükçe bir bıçak ele geçirilmiş, silahın yeni ateşlenmiş olduğunun polis tarafından anlaşılması üzerine, ağlayarak suçunu itiraf etmiş ve aslında niyetlerinin genelev müdavimlerinden bir Kereste tüccarı bir Yahudi'yi soymak olduğunu ifade etmiştir.

Bu itiraf üzerine suç arkadaşları 16 yaşındaki Hasan oğlu Arif ve 19 yaşındaki Mehmet yakalanmış ve şüpheliler ifadelerinde Tahsin'in söylediklerini tasdik ederek suçlarını itiraf etmişlerdir. Kaymakam İbrahim Bey, Sorgu Hâkimi Musa Bey ve mahalle muhtarı ile birlikte şüphelilerin evinde yapılan aramada, Arif'in evinde bir adet Revolver tipi tabanca, Mehmet'in evinde yapılan aramada bahçede enkaz yığınları arasında gizlenen ve yanında 24 fişek bulunan bir çifte tüfek ele geçirilmiştir. Yapılan incelemede, atılan kurşunlarla tüfeğin boş kovanları incelendiğinde Komiser Hasan Şükrü'yü öldüren kurşunların tamamının bu tüfekten atıldığı, Komiser Muavini Galip'i yaralayan mermilerin de Arif ve Tahsin tarafından atılan mermiler olduğu anlaşılmıştır.

Diğer silahın sahibi olan Derviş oğlu Mustafa'nın evi aranırken, Mustafa çatıya çıkarak oradan intihar etmeye çalışmışsa da yaralı olarak yakalanmış ve silahın kendisine ait olduğunu ve olaydan sonra silahı sakladığını itiraf etmiştir. Polis bu olayla ilgili Tahsin, Mehmet ve Arif'i adam öldürmek, Tahsin'in babası Mustafa, Arif'in annesi Züleyha, Mehmet'in annesi Melek ise suç delillerini saklamak ve katillerin kaçmasına yardımcı olmak iddiası ile Divan-ı Harb'e (Sıkıyönetim Mahkemesine) sevk edilmiştir.

Tahkikat neticesinde, 12-13 Mayıs (25-26 Mayıs)'ta, Kızılırmak kenarında bulunan Gazhane adlı mevkide rakı içtikten sonra saat: 01:00 sularında, Mehmet sarhoş olduğu bir halde, Tahsin ile birlikte Yahudi tüccarı soymak gayesi ile bu tüccarın sürekli gidip geldiği bir hayat kadınının evi etrafına geldikleri, Arif ise bir müddet sonra elinde bir tüfek olduğu ve belinde silahlar olduğu halde söz konusu yere geldiği, bunların silahlandıktan sonra

genelev bahçesine girerek kapıyı çalmaya başladıkları sırada, sarhoş olan Mehmet'in rastgele bir el ateş ettiği, arkadaşlarının onları durdurmaya çalıştığı, bu esnada muntıkayı teftiş etmek üzere oradan geçen Komiser Hasan Şükrü ve Komiser Muavini Galip efendilerin geldiklerini ve "Hey Kimsiniz? Niye silah atıyorsunuz?" diye sorduklarını duymaları üzerine ateş açtıkları, Komiser Yardımcısı Galip'in ifadesiyle etrafını çevirdikleri anlaşılmıştır.

Bu olayda, Komiser Hasan Şükrü siper almışsa da silah atmaya fırsat bulamadan göğsünden, Galip ise bacaklarının dört yerinden vurulmuştur. Daha sonra katiller Tahsin'in evinde bir müddet saklandıktan sonra dağılmışlardır. Polis yaptıkları tahkikatta, Hasan'ın ifadesinin de nazara alınması ile olayın tam manası ile bu şekilde gerçekleştiği konusunda şüphede kalmışsa da değerlendirmeyi sıkıyönetim mahkemesine bırakmıştır (Polis Mecmuası, 1916: 204-214). Bu olayın önemli yanı, bu olayın hükümete bir isyan olarak değerlendirilerek tahkikatın bu nokta nazara alınarak yapılmasıdır. Bu sebeple Bolu sancağından bir heyet gönderilerek titizlikle bu olayın üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda olayın faili olan sanıklar sıkıyönetim mahkemesine sevk edilmiştir. Mahkeme sonucunu tam bilmesek de, tahminimizce daha önceden ahali ve polis arasında yaşanmış olması muhtemel gerginlikler sebebiyle Polis teşkilatı tarafından bu olayın suikast olabileceği değerlendirilmiştir.

2.5. Kara Kemal'in Öldürülmesi

Polis mecmuasının 201. sayısında Kara Kemal'in ve birkaç adamının yakalanması vakasına büyük yer verilmiştir. Kara Kemal İttihat Terakki üyesi olarak tanınmış ve Osmanlı'da iâşe nazırı olarak görev yapmıştır. Mecmuanın ilk sayfasında Kara Kemal'in yakalanması dolayısıyla emeği geçen polisler teşekkür edilmiştir. Hatta bu sayının iç kapağında Kara Kemal'in yakalanmasında önemli rolü olan polis ekibinin başındaki polis müdürü Ekrem Bey'in fotoğrafı kullanılmıştır. Kara Kemal'in yakalanmasına dair polis raporunun yer aldığı metinde tafsilatıyla yapılan takibat ve nihayetinde suçlunun ölü olarak ele geçirilmesi anlatılmıştır. (Polis Mecmuası, 1926: 151-155)

Kara Kemal, Mustafa Kemal Paşa'ya yapılan İzmir suikastının tertipçileri arasında gösterilmektedir. İttihat ve Terraki Cemiyetinin esnaf teşkilatlanmasında İzmir ayağını organize eden Kara Kemal sadece bura ile sınırlı kalmamış elde ettiği devlet imkânlarıyla kurulmasına ön ayak olduğu birçok fabrika ve işyeri ile İstanbul'un iâşe teminini sağlamıştır. Birçok esnaf ile ikili ilişkileri onun Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde saygın bir konuma yükseltmiştir. Mondros Mütarekesi sonrası Malta'ya sürgüne gönderilmiş, daha sonra Sakarya savaşı sırasında 17 kişiyle beraber Malta'dan kaçmayı başarmış, İstanbul'a gelerek tekrar esnaf teşkilatının liderliğini yapmıştır. (Sertel-Yedek 2015: 377-385)

Talat Bey'in yanında siyasi kararlarda etkin bir kişilik olarak vazife yapmış olan Kara Kemal, milli mücadele döneminde Mustafa Kemal'e destek vermiş ve İttihat ve Terakki'nin son kongresini toplayarak aday olamayacağını ve Mustafa Kemal'in adayını destekleyeceğini bildirmiştir. Aynı zamanda milli mücadele döneminde karakol Cemiyeti vasıtasıyla silah ve cephane temininde büyük faydaları olmuştu. Cumhuriyet kurulduktan sonra içinde Kara Kemal'in de olduğu eski ittihatçıların parti yapılanmasında yer alması ancak çeşitli nedenler ile bu partilerin kapatılması olayı sonra İzmir suikastı vuku bulmuştur. Bu suikastta baş sorumlu olarak görülen Kara Kemal İstanbul polisi tarafından uzun bir tahkikat sonucu yakalanmış ve öldürülmüştür. (Sertel-Yedek 2015: 385- 403)

2.6. Vukuat ve Muvaffakiyet-i Zabita: İbrahim Ethem Cinayeti

10 Ağustos 1336 (1920) tarihinde saat 21:00 sularında Fatih'te bulunan Şeyh Yahya Mahmut Efendi mahallesinde bulunan Şeyhülislam Camii'nin avlusunda feci bir şekilde öldürülmüş bir cesedin bulunması üzerine oraya gelen polis ekipleri öldürülen şahsın Ethem oğlu İbrahim olduğunu ve bu şahsın Galata postanesinde bekçilik yaptığı ve Taş Hanı'nda kiracı olarak kaldığı bilgisine ulaşmıştır. Yapılan yoğun bir çalışma ve soruşturma sonucunda Niko ve oda arkadaşı Hacı Ömer tarafından katledildiği anlaşılmış ve bunlar yakalanarak adalete teslim edilmişlerdir.

Malatyalı Hacı Ömer, önceki yıllarda asker kaçağı olduğu bir sırada maktul İbrahim'in onu defalarca askeri makamlara şikâyetle bulunduğu ve bunun üzerine yakalanarak bağlı olduğu askeri birliğe gönderilmesi sebebiyle aralarında husumet olduğu ve ara sıra maktul İbrahim'i ilk fırsatta katledeceğini pek çok kimseye söylediği anlaşılmıştır. Yapılan soruşturmalar sonucu Ömer'in oda arkadaşı Niko ile birlikte çok defa tartıştıkları ve kavga ettikleri, defalarca onun odasına girip eşyalarını çaldıkları, hatta bundan dört ay önce Hacı Ömer tarafından bıçaklandığı anlaşılması üzerine bu olayın Hacı Ömer ve Niko tarafından işlendiği kanaatine varılmıştır. Polis bu bilgiler ışığında harekete geçerek 16 Ağustos 1336 (1920) Saat:01:30 sularında Taş Hanı'nın sahibi olan İran uyruklu Hamid Efendi ile birlikte şüphelilerin odalarına baskın düzenlenmiştir.

Olay yeri incelenmesinde bulunan fenni polisler yapılan kriminal araştırmalar neticesinde düğmeden yola çıkarak maktulün ceketinin çalındığı kanısına varmışlardır, şüpheli şahıslara yapılan ev araması sırasında bir adet siyah ve solgun bir ceket bulunmuştur. Şüpheliler bahse konu ceketi değişimli olarak giydiklerini ifade etmişlerse de polis tarafından verilen ifadeler yetersiz bulunmuş ve ceket incelemeye alınmıştır. Ceketin sol tarafının nemli olduğunu ve düğme bölümünün iç kısmında kan lekeleri bulunduğunu ve bulunan siyah düğmenin ceketin diğer düğmelerinin aynısı olduğunu anlaşılması üzerine şüpheliler gözaltına alınmış devamında Fatih Polis Merkezi'ne götürülerek ifadelerine başvurulmuştur. Başlangıçta şüpheli hırsızlar suçlarını inkâr etseler de, Merkez Memuru (Emniyet Amiri) İzzet Bey ve Komiser Ziyaeddin Bey tarafından “mahirane bir surette icra edilen” sorgularında “maktulün üzerine ansızın saldırarak bıçakla onu öldürdüklerini” itiraf etmişlerdir. Soruşturma neticesinde şüpheliler mahkemeye sevk edilmiştir (Vukuat ve Muvaffakiyet-i Zabita, 1920: 395-398).

2.7. Mahmud Şevket Paşa Suikastı

Polis Mecmuası'nın ilk sayısında bu olayla ilgili mahkeme kararı ve yakalanan ve halen firarda olan Prens Sebahattin gibi şüphelilerin fotoğrafları yayınlanmıştır (Polis Mecmuası, 1913:1-16;)

Polis Mecmuası (1913:4-11)'nin ilk sayısında, olayın anlatıldığı bu bölümde, 29 Mayıs 1329 (11 Haziran 1913) tarihinde dönemin Harbiye Nazırı ve Sadrazam Mahmut Şevket Paşa (Sadrazamlık Tarihi: 23 Ocak 1913 - 11 Haziran 1913)'ya karşı gerçekleştirilen suikast, halk ayaklanması ve kanlı darbe teşebbüsü hakkında tutulan olay tutanağına yer verilmiştir. Ayrıca, olayla ilgili Divan-ı Harb-i Örfi (Sıkıyönetim Mahkemesi 1877-1922) tarafından verilen karar ve bu kararın onaylandığına dair 10 Haziran 1329 (23 Haziran 1913) tarihli irade-i seniye suretine uzun bir şekilde yer verilmiştir.

Bu bölümde olayda yargılanan ve hüküm giyen faillerin fotoğrafları ile olayda ölen ve yaralanan şahısların ve fedakârlık gösteren polislerin fotoğraflar hem bu sayfalarda hem ilerideki sayfalarda yer almaktadır.

Olayla ilgili mahkeme kararında hükümeti cebir ve şiddet kullanarak yıkmaya ve memlekette bir karışıklık çıkarmaya çalışan ve bu maksatla suikastlar tertip eden darbe çetesinin ilk icraatı olan Mahmut Şevket Paşa suikastı ve kararlaştırdıkları diğer suikastlar ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır.

Mevcut İttihat ve Terakki hükümetini yıkmak üzere, Prens Sebahattin etrafında toplanmaya başlayan bu cemiyet, diğer örgüt yöneticilerinin de katılması ile ciddi bir oluşum haline gelmiş ve bunlardan Topal Tevfik'in evinde gizli faaliyetlerine başlamıştır. Bir yandan ordu mensupları ile irtibata geçilmiş, bir yandan da ihtilal teşebbüsü kararlaştırılmışsa da mali sıkıntılar sebebiyle bu teşebbüs akim kalmıştır. Bunun üzerine bu örgüt, para tedariki için Sultan Reşad'ın damadı olan Damat Salih Paşa ve yurtdışında bulunan eski Dâhiliye Nazırı Reşit Bey ve Romanya'da bulunan Şerif Paşa ile görüşmüş ve ihtilalin gerçekleşmesi için bunlardan bir miktar para almışlardır. Bu paraları toplayan Yüzbaşı Kazım, askerler tarafından takip edildiği için İstanbul'a Salih Paşa'nın yardımı ile İstanbul'a geri dönmüştür.

Paranın tedariki ile birlikte, İzmit'te bulunan bazı Çerkez askerler ve bazı suikastçılar, Bâb-ı Ali baskınının ve bu baskında öldürülen Harbiye Nazırı Nazım Paşa'nın da Çerkez olması dolayısıyla intikamının alınması ve memleketi ele geçiren mason ve siyonistleri temizlemek düşüncesi etrafında ikna edilmiş ve kanlarının son damlasına kadar çarpışacaklarına dair yemin etmişlerdir. Böylelikle tedarik edilen iki tabur asker ile Mabeyn-i Hümayun'un kuşatılması ve Muhip Bey ve Damat Salih Paşa tarafından Sultan Reşad'ın ikna edilmesi kararlaştırılmıştır. Yüzbaşı Kazım'ın İttihat ve Terakki cemiyetine doğru meyletmesi ile örgüt biraz tedirgin olsa da, daha sonra Sadrazamlığın Kamil Paşa'ya bırakılacağı sözünün alınması ile Kazım ikna edilmiştir. Bütün bunlar olurken örgüt üyelerinden Şevki ise askerler için gerekli teçhizatı ve askeri temin etmiştir.

Hazırlıkların tamamlanması neticesinde, 29 Mayıs 1329 (11 Haziran 1913) Çarşamba günü saat 11:40 itibari ile ihtilalin başlayacağı kararlaştırılmıştır. Ayrıca örgüt tarafından yabancı büyükelçilerin en kıdemlisi olan Avusturya büyükelçisine yabancı ülkelerin bu saatte askerlerini karaya çıkarması talep edilmiştir. Ayrıca örgüt bu İhtilal kapsamında bazı suikastların yapılmasına karar vermiştir. 29 Mayıs 1329 Çarşamba günü örgüt üyelerinden Abdurrahman ve Şoför Cevat'ın yardımcıları ile diğer suikastçılar Beyazıt'ta bulunan Saka çeşmesi önüne otomobil vasıtasıyla gelerek, o sırada yoldan geçmekte olan Sadrazam ve Hariciye Nazırı Mahmut Şevket Paşa'nın otomobiline pusu kurmuş ve çatışma sırasında Mahmut Şevket Paşa'yı beş yerinden, ağabeyi Kazım'ı bir yerinden, yaveri İbrahim'i ise iki yerinden yaralayarak katletmişlerdir. Daha sonra aracın yanına giderek Şevket Paşa'yı başına ateş ederek öldüren Topal Tevfik yaya bir şekilde firar ederken, diğerleri de Tevfik'i korumak için ateş etmeye başlamışlar ve daha sonra otomobille firar etmişlerdir. Topal Tevfik kaçmak üzere iken Aşiret Hanı'nda üzerinde bir adet revolver, bir adet bıçak, fişeklik, bir adet şarjör ve fişeklerle birlikte kısıklı yakalanmıştır.

Bununla beraber Kavaklı Mustafa önderliğinde Raif, Ragıp ve Kara Ahmet tarafından Nesim Ruso'ya, Hikmet ve Jandarma Kemal adlı zanlılar baskın esnasında Çerkezlerle beraber Talat Paşa'yı, Jandarma emeklisi Yüzbaşı Mehmet Bey ise diğer

Çerkez taburu ile İstanbul Muhafızı Cemal Bey'i ve Emanuel Karaso ve Azmi Bey'i öldürmek üzere harekete geçmişlerse de alınan tedbirler neticesinde bu teşebbüs akim kalmıştır.

Yaşanan bu gelişmeler neticesinde, polis ve jandarma örgütün merkezi hükmünde olan Beyoğlu Pire Mehmet Sokağı'nda bulunan ikamete operasyon düzenlemiş, operasyon esnasında çıkan çatışmada İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiye Kısım-ı Adli Şubesi müdürü Samuel Efendi (1880-1949) yaralanmış, İstanbul Muhafızlığı yaveri Yüzbaşı Hilmi Bey öldürülmüştür. Operasyon neticesinde bazı failler yakalanmışsa da diğerleri kaçmayı başarmışlardır. Yapılan soruşturma ve operasyon neticesinde Topal Tevfik, Miralay Fuat, Muhip, Yüzbaşı Kazım, Damat Salih Paşa, Ziya, Şevki, Mehmet Ali, Abdullah Safa, Cevat, Jandarma Kemal, Hakkı, Ragıp, Kara Ahmed ve Gözlüklü Emin adlı 15 kişi yakalanmıştır.

Mecmuada 9 Haziran 1329 (22 Haziran 1913) tarihinde verilen ve 10 Haziran 1329'da (23 Haziran 1913'te) dönemin padişahı Sultan Reşad tarafından tasdik edilen mahkeme kararı "Mazbata-i Hükmiye" başlığı ile yayınlanmıştır. Bu kararda, Prens Sebahattin, eski Dâhiliye Nazırı Reşit Bey, Şerif Paşa, Gümülcineli İsmail Bey, Damat Salih Paşa, Miralay Fuat, Kemal Mithat, Pertev Tevfik, Kaymakam Zeki, Yüzbaşı Kazım, Muhip Bey'e Ceza Kanunu'nun 56. ve 57. Maddelerinde belirtilen mevcut hükümeti yıkma amacıyla gizli ihtilal cemiyeti kurmak, bu cemiyeti idare etmek ve bu amaçla suikast tertip etmek suçlarından gıyaplarında idam kararı verilmiştir.

Mahmut Şevket Paşa'yı öldüren Ziya, Topal Tevfik, Şevki, Mehmet Ali, Abdullah Safa, Nazmi, Abdurrahman, Cevat isimli katillerin ihtilal maksadıyla devlet erkânına suikast düzenlemek suçundan idamına ve Emanuel Karaso, Talat Paşa ve Nesim Ruso'ya suikast yapmayı planlayan Jandarma Kemal, Hikmet, Hakkı, Emekli Jandarma Muhammed, Emekli Jandarma Kavaklı Mustafa'nın, devlet erkânına suikasta teşebbüs etme suçlarından idamına hüküm verilmiştir.

Kara Ahmet, Ragıp ve Raif adlı sanıklar ise suikast teşebbüsünde bulunan bu kişilere yardım, yataklık ve iştirak ettikleri için 15 sene kürek cezasına çarptırılmıştır. Ayrıca Gözlüklü Emin ve Süleyman paşazade Adil'in gizli ihtilal cemiyetine dâhil olmak sebebiyle müebbet kalebent edilmesine, Miralay Kemal, İzzeddin, Yüzbaşı Adil, Şoför İsmail, Şoför Mehmet, Jandarma Sadık ve Fehmi'nin ise bu gizli cemiyete iştirakleri bulunmadığından beratlarına karar verilmiştir. Netice olarak toplamda, üç kişiye kürek cezası ve iki kişiye müebbet kalebent cezası ve yirmi beş kişiye ise idam kararı verilmiştir. Yedi sanığın ise örgüt üyesi olduğuna dair yeterli delil bulunmaması sebebiyle beratlarına karar verilmiştir (Mazbata-i Hükmiye, 1913:4-16).

İdamına karar verilenlerden Muhip, Kazım, Topal Tevfik, Ziya, Şevki, Mehmet Ali, Abdullah Safa, Cevat, Jandarma Kemal, Hakkı adındaki on kişinin cezaları infaz edilmiştir. Mahkeme firar eden mahkûmların mallarının haczedilmesine karar vermiştir.

Ayrıca söz konusu darbe girişiminin önlenmesi ve faillerin yakalanması amacıyla yararlılıkları görülen bazı jandarma ve polis görevlilerine bazı mükâfatların verildiği görülmektedir. Operasyonda yaralanan Kısım-ı Adli müdürü Samuel Efendi'ye üçüncü rütbeden Mecidî Nişanı ve "gümüş iftihar madalyası", Topal Tevfik'i yakalayan Resneli İsmail Hakkı Efendi'ye bir senelik maaş taltifi (4800 kuruş), Hasan ve Mustafa Efendilere 7 lira para ödülü, yaptığı araştırmalarla Tevfik'in yerini öğrenen Piyade Er Bursalı

Mehmet'e 13 lira para ödülü verilmiş ve onbaşılığa terfi ettirilmiştir. Pire Mehmet Sokağı operasyonunda hizmetleri geçen Raif, Ahmet Halit ve Abdulkadir efendilere 2 aylık maaş taltifi, Mehmet Tevfik Efendi'ye 5 lira, 105 Selim ve Muharrem Onbaşı'ya beşinci rütbeden Mecidî Nişanı ve 10 lira para ödülü, Yusuf Veli'ye 5 lira para ödülü verilmiştir (Polis Mecmuası, 1913:4-16).

3. Çocuğun Cinsel İstismarı Hadisesi

Polis Mecmuası'nda araştırmamız kapsamında sadece bir olayda cinsel istismar suçunun işlendiği görülmektedir. Fakat bu suç olayında, öncekilerden biraz daha farklı olarak adli polisin tutmuş olduğu bir fezlekeden ziyade, bir disiplin soruşturması neticesinde yayınlanan bir tamimnameyi (genelgeyi) incelemeye alacağız. Bilindiği üzere her zaman herkes başarılı olamayacağı gibi, emniyet teşkilatı da suçluları yakalama ve adaleti sağlama konusunda her zaman başarılı olamamaktadır. Cumhuriyet'in ilanına çok az bir zaman kala gerçekleşen bu olayda, Manastırlı Ekmekçi Hasan ile arkadaşı Arabacı Karabet tarafından silah ve bıçak tehdidi ile Rum asıllı Dimitri oğlu Stefan adlı erkek çocuğuna istismarda bulunulduğu ihbarında bulunulmuştur. Fakat Komiser muavini Rıza Efendi konu ile ilgili soruşturma yapılmasında gevşeklik gösterdiği gibi, sadece ifade almakla yetindiği, üstlerine bu konu ile ilgili bilgi vermediği anlaşılmaktadır.

Ayrıca Komiser Muavini Rıza Efendi'nin bu olaydan amirlerini ve adliyeyi haberdar etmemiş ve konu ile ilgili gerçeğe aykırı bir rapor düzenlemiş ve bunun yanında Kısm-ı Adli şubesine hiçbir vukuatın olmadığı şeklinde resmi yazı göndermiş ve bu şekilde suçluları himaye etmiştir. Fakat daha sonra Ekmekçi Hasan ile arkadaşı Arabacı Karabet'in bu suçu işlediğinin anlaşılması üzerine kendisine disiplin soruşturması açılmıştır. Söz konusu Komiser Muavini'nin daha önce defalarca görevden uzaklaştırıldığı halde daha sonradan mesleğe tekrar alındığı görülmektedir. Konu ile ilgili yapılan soruşturma neticesinde, görevi kötüye kullanmak suçundan dolayı adliyeye sevk edilmiştir. Bunun yanında bu personele, Polis Divanı tarafından bir daha mesleğe geri alınmamak kaydıyla terkin-i kayıt cezası verildiği görülmektedir.

4. Sigorta Almak İçin Komşusunun Evini Yaktılar

Polis gazetesindeki suç olaylarından bir başkası ise, Samatya'da meydana gelen garip bir kundaklama olayıdır. 26 Ağustos 1327 (8 Eylül 1911) günü saat 01.00 sularında meydana gelen bu olayda, Maliye Nezareti karşısında sarraflık eden Nikoli'nin uzun zamandır harap durumda olan evinin yanmakta olduğu bilgisi üzerine polis ekipleri olay yerine gitmişlerdir. Yangın söndürüldükten sonra polis ekipleri olay yerinde incelemelerde bulunmuş, ateşin bahçe tarafından zemin kat ve tahta kaplamaları arasından başlayarak, ikinci ve üçüncü kat kaplamalarına sıçradığı ve bu şekilde evin yandığı anlaşılmıştır.

Polis ekipleri ateşin başlangıç noktasında biri boş, diğerinin içinde sönmüş kömür parçaları bulunan iki sardalye kutusu bulunmuştur. Bunun yanında üzerinde Fransızca, "Doğu Treni" ibareli kırmızı etiket bulunan ve içerisinde gazyağı görülen 100 gramlık bir şişe ve yeni yakılmış kibrit bulunduğu görülerek bunun normal bir yangın olmadığı, bir kundaklama olayı olduğu anlaşılmıştır. Yapılan incelemede, bu şişenin Yedikule Tren İstasyonu Eczanesi'nde imal edildiği anlaşılmış ve bu şişe Eczane sahibi Avusturya vatandaşı Franz Kifose'ye gösterilerek, bu ilacın kime satıldığı sorulmuştur. Kayıt defteri incelendiğinde, bu şişe içerisinde Kâfur Ruhu adlı bu ilacın, miladi 22 Nisan 1911 tarihinde Avusturyalı Tren Makinisti Altonyo Kolombo tarafından satın alındığı

anlaşılmıştır. Kolombo ifadesinde, bu şahsın evin bitişiğinde bulunan evde ikamet ettiğini, diğer bir evin ise yine kendisine ait olup burada Aya Kostantin Kilisesi papazlarından Dimitri adında birisinin oturduğunu ifade etmiştir. Bu evlerin toplamda 750 liraya Osmanlı sigortasında sigortalı olduğunu söylemiştir. Ayrıca, kırmızı etiketli şişenin kendisine ait olabileceğini ve o gece Sirkeci Garı'nda nöbetçi olduğunu ifade etmiştir. Polis, soruşturmayı daha da derinleştirerek, evin yakınlarında bulunan Makinist Beretan'ın hizmetçisi Maretra, o gece Kolombo'nun eşi Teresa ve Kızı Marika'nın yangın çıkmadan yarım saat önce, bahçeler arasındaki kapıdan geçerek yangın mahalline gittiklerini söylemiştir. Ayrıca, yangından beş on dakika önce buradan geri çıktıkları bilgisini vermiştir. Bunun üzerine, Marika ve Teresa'nın ifadelerine başvurulmuşsa da, bunlar olayın böyle olduğunu inkâr etmişlerdir. Kundaklanan evin sahibi Nikolaki ise bu harap haneyi 12 sene önce Kirgor namındaki bir şahıstan satın aldığını, bu evin sigortasının olmadığını ve imkân olmadığı için tamir edemediğinden dokuz yıldan beri böyle harap kaldığını söylemiştir. Bu sebeple, Nikolaki'nin bu olayda parmağı olmadığı anlaşılmıştır. Polis, yapmış olduğu soruşturma neticesinde, olayın meydana geldiği evin yanındaki evin eşya ile 750 liraya sigortalandığı ve sigorta süresinin 1912 yılı başında biteceğini tespit etmiştir. Kolombo birkaç ay önce bu evleri satmaya çalışmışsa da sigorta bedelinin üstünde verecek bir talip bulamamıştır. Bu sebeple, polis Kolombo, eşi ve kızının iştirak halinde sigortadan yararlanmak maksadıyla, planlı bir şekilde bu kundaklama suçunu işledikleri kanaatine varmıştır. Şüpheliler yakalanarak savcılığa göndermiştir (Samatya Merkez Memurluğu Olay Raporu, 1911: 56).

Bu olayda polisin olay yeri incelemede esnasındaki dikkati fark edilmektedir. Olay tutanağı incelendiğinde, polisin yangın yerinin çok iyi inceleyerek bu olayın kundaklama olduğu bilgisine ulaştığı anlaşılmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere olay yerinde bulunan en küçük bir delil bile soruşturmanın seyrini değiştirebilmektedir.

5.1. Duvar Delen Hırsız Çetesi Yakalandı

Mecmuada duvar delen hırsızlar hakkında önemli bilgiler verilmiştir. Duvar delen hırsızların ne tarzda suçlar işlediği, çete mensuplarının kimlerden oluştuğu, olay sırasında hangi alet ve edevatlardan faydalandığı ve nasıl kullanıldığı gibi konular açık ve sade bir dille anlatılmıştır.

Duvar delecek olan serseriler hırsızlık yapacakları evin doğrudan doğruya sokağa bakan tarafında çalışmayıp hırsızlık yapacakları mağaza veya haneye komşu olan, bir dükkân veya oda içine girerek komşu duvardan, hırsızlık yapacakları yere delik açarlardı. İşe başlamadan önce duvarın cinsiyle kalınlığını hane ya da dükkân içinde herhangi bir şahıs bulunup bulunmadığını iyice tahkik ederlerdi. Duvar delmek için genellikle kullanılan alet adı duvar delecek bir (mutakıp) ile bir keski veya iskarpeladır. Adı geçen aletleri kullanan hırsızlar genellikle Yunanlı, Patraslı, Sisamlı ve Selanikli olup Dolapdere, Tatavela, Papaz Köprüsü, Kalyoncu Kolluğu, Galata ve Meyhane cihetlerinde ikamet etmektedirler.

“Duvar delecek olan hırsızlar, doğrudan doğruya sokağa nazır tarafta çalışmayıp faal-i sirkati icrâ edecekleri mağaza veya hanenin ittisâlinde bir dükkân veya oda derununa girerek veyahut böyle bir mahall icar ederek bununla asıl matlup olan mağaza arasındaki bulma duvarından bir delik açarlar. İşe başlamadan mukaddem mağazanın hal-i vasatini bölme duvarının cinsiyle kalınlığını derununda adam bulunup bulunmadığı tahkik ve ona göre zaman ve alet icap ederler. Duvar delmek için ekseriyetle kullanılan alet adı duvar delecek bir (matkap) ile bir keski veya iskarpeladır. Matkap vasıtasıyla iki tuğla veya taş arasında açılan deliğe keskinin ucu sokularak diğer ucu vasıtasıyla sağa sola veya aşağıya ve yukarıya

hareket ettirilerek taşın veya tuğlanın birisi sökülüp çıkarılır. Ve bu veçhile diğer tuğla ve taşlar sökülerek matkap olan cesamette bir delik açılmış olur. Bu nevi hırsızlar Yunanlı, Patraslı, Sisamlı ve Selanikli olup Dolapdere, Tatavla, Papaz Köprüsü, Kalyoncu Kolluğu, Galata ve Meyhane cihetlerinde ikamet etmektedirler.” (Duvar Delen Hırsızlar, 1920: 438)

Edirne’de gerçekleşen ve Polis Mecmuası (1919)’nın 118.sayısında yer verilen hırsızlık olayında, Edirne’de 17 Mayıs 1919 Cumartesi gecesi meydana gelen vakada, Saraçlar Caddesi’nde bulunan dükkânlardan Kunduracı Nikola, Terzi İşova ve Tuhafiyeci İsak’ın dükkânlarının duvarlarının delinmesi ve kapılarının kırılması suretiyle dükkânda hırsızlık yapıldığı anlaşılmıştır. Gelen ihbar üzerine Edirne polisi hırsızları bulmak için yoğun bir mesai sarf ederek, hırsızların çok düzenli bir şekilde örgütlendiğini ve bu çetenin örgütlü bir halde bu suçu işlediğini tespit etmiştir.

Yapılan soruşturma neticesinde, Milto ve Paneka Yorgi yönetimindeki bu çetenin, Foti oğlu Koço, Yodan, Arabacı Ahmet, Şider’in karısı Atina, Pano, Yorgi, Bulgar uyruklu Vasil, Makedonya uyruklu Kole ve Ogna adlı hırsızlardan oluştuğu anlaşılmıştır. Bunların çaldıkları malları depolamak üzere Foti oğlu Koço’nun evini depo olarak kullandıkları, çaldıkları malları Edirne’nin sınıra yakın bir bölgesinde bulunmaları sebebiyle yurtdışına kaçırdıkları veya burada buldukları müşterilere bu malları sattıkları, polis kontrolünden kurtulmak ve rahatça müşteri bulmak amacıyla Atina adlı kadının evini pansiyona çevirdikleri tespit edilmiştir.

Bu olayda, polis bu hırsız çetesinin devriye ve bekçileri atlatmak amacıyla çalınan malları Ali Paşa Çarşısı’nın kubbeleri üzerinde taşıdıklarını, taşıma esnasında silahlı bekçiler bulduklarını, sabahın erken saatinde İstanbul’dan gelen trene, tüccar kılığı ile faytonla malları taşıdıkları için eylemlerini rahatça gerçekleştirdiğini fark etmiştir. Şüpheliler çaldıkları malların bir kısmını Atina vasıtasıyla pansiyona gelen kaçakçılara 500 Frank karşılığında satmışlar ve teslimat için Tuna nehrinden Kayıkçı Milto’nun kayığı ile taşıma işlemini gerçekleştirmişlerdir. Polis büyük bir gayretle yapmış olduğu araştırmalar neticesinde, Milto, Paneka Yorgi Koço, Yodan, Arabacı Ahmet ve Atina’yı kısıvrak yakalayıp adalete teslim etmiştir. Şüphelilerden Pano Bulgaristan’a kaçmış, Yorgi, Vasil, Kole ve Ogna adlı şahıslar ise polisin elinden kaçmayı başarmıştır (Muvaffakiyet-i Zabıta, 1919: 348-349).

5.2. Hane Hırsızları

Nüfusun ülke dışından gelenlerle birlikte kozmopolit bir yapıya bürünmesiyle ülkede suç oranı sürekli artmış, kentleşmenin getirdiği hırsızlık, dolandırıcılık, yankesicilik türü suçlar Osmanlı başkentinde daha yaygın bir hal almıştır. Suçlular Polis Mecmuası’nın her sayısında fotoğraflarıyla teşhir edilmiş. Özellikle hane hırsızları, kasa hırsızları ve kalpazanlar Osmanlı kolluk kuvvetlerini en fazla uğraştıran suç türlerini oluşturmuş.

“Umûmiyetle büyük sirkatler şahıs tarafından ifâ edilemeyip kumpanyalar tarafından icrâ olunur. Bu hırsız kumpanyalarını teşkil eden efrat işsiz, güçsüz adamlar olmayıp kendilerini namuskâr tanıtacak faal mekruhlarına faydası olacak velhasıl işlerine yarayacak birer sanata salık etmek mecburiyetindedirler. Kendilerine lazım olacak iskarpela, maymuncuk, anahtar, vesaire imali için demircilik etmek hanelere dükkân ve mağazalara dâhil edip oralarının ahvâl-i hususiye ve taksimat dâhiliyesini onartmak için sıvacılık, badanacılık, sobacılık, simsarlık gibi zanaatlara müntesip bulunmak kendileri için pek faydalı ve hatta elzemdir. Bundan başka efrâd-ı merkûmenin hiçbir sanat sahibi olmaması zabıta memurlarının nazarı dikkatini celp ederek haklarında serseri muamelesinin tatbikine vesile olacağından hiç işlerine gelmez. Bir sârikler kumpanyası sûret-i daima da aynı efrattan

müteşekkil olmayıp kumpanya reisi tarafından bahs-i iş için ayrı ayrı eşhâs tedârik edilir. Bu sûretle toplanan bir kumpanya efrâdı işin hitamında hisselerini taksim edip dağılırlar. İkincisi bir iş için ekseriyetle başka efrattan olmak üzere terkip ederler. Yekdiğerlerinin sadakatine emin oldukları halde bir müddet ittihat ve şevketlerini muhafaza ederler. Fakat her ne olur ise olsun hiçbir vuku'at bir mahallede bâ-husûs bir hanede ikamet etmezler. Akit etmek için meyhane, gazino gibi umûmî mahallerde ictimâ' edip polisin taciz ve takibatından fevkalade muhteris bulunurlar. Sirkat ettikleri eşyayı saklamak veya satmak için daima yatak tedârik etmeyip suveri münasebete elden çıkarırlar. Tedârik ettikleri muhabirler vasıtasıyla sirkat edecekleri mahallin ahvâl-i mevkisini dükkân veya hane sahibinin derece-i servetini binanın taksimat-ı dâhiliyesini polisin derece-i faaliyet ve takibini uzun uzun tahkik ve tetkik ederler. Dükkân ve mağazanın ne vakit kapandığını, derununda bekçi olup hane derunundaki hizmetçi ve uşaklarla hane sahiplerinin ne zaman uykuya yattıklarını öğrenirler ve dükkân ve hane sahibi ile bekçi ve uşakların bizzat yüzlerini görüp şahısları tanımağa çalışırlar. Hane veya dükkânın bulunduğu mahalldeki caddeleri ve çıkmaz sokakları belleyip bekçinin ve polisin devriyesinin derece-i iktidar ve faaliyetini anlarlar. Hane veya mağazaya nereden gireceklerini ve ne sûretle hareket edeceklerini kararlaştırırlar velhasıl vakit ve zamanıyla mükemmel bir plan ve program tanzim ederler

Kapıyı açarak kırmak sûreti kararlaştırılmış ise evvelce kapının anahtar deliğinin balmumu vasıtasıyla kalıbı alınır ve bu kalıp sayesinde imal edilen anahtar ile kapı açılır. Prova esnasında bazen anahtar kilidin derununda kalıp çıkmaz. Ve sârik çar naçar anahtarı kapının üzerine bırakıp savuşur. Hane sahibi bunu görünce kilidin prova olduğunu anlamayarak yalnız kapıya anahtar uydurulmak istenildiğini hüsn eder ve hırsızın muvaffakiyetsizliğinden dolayı savunmakla iktifa eyler. Ve polise ma'lûmât vermeye lüzum görmez.

Sâriklerce bir cümle vesait-i ikmal eyledikten sonra beyanlarındaki vazife tefrik olunur ve kendileri hiçbir vakit müctemi'an ve kemalen mahalli yerlere gitmezler. Sûret-i hareketlerine gelince: evvela binanın trafosundaki caddelerde tehlikeyi görüp refikalarını haberdar edecek (gözcüler) ve kapıyı açacak olan şahıs gelir ve diğeri fasileli ve muhtelif zamanlarda alet ve edevatlarını hamilen binaya dâhil olur.

Binanın dâhili ve haricinde (tehditçi) denilen ve arkadaşlarını müdafaa ile mükellef olan eşhâs bulunur. Bunlar alet-i ceriha ve nariye ile müselleh ise de mecburiyet kitaya hüsn etmedikçe silah istimal etmezler.

Hususiyetle zabıta memuruna karşı istimal silah etmedikleri enderdir. Mahalle cadde ve sokaklarını ve polis ve jandarmasıyla bekçilerini tanıyan bir şahıs mutlaka yanlarında bulundurulup ona kılavuzluk ettirirler. İskarpela, maymuncuk, merdiven vesaire gibi alet adaveti beraber getirmekte iseler de mesele ister muvaffakiyetle ister muvaffakiyetsizlikle hitam bulsun mezkûr alet ve edevati tekrar beraberlerinde götürmeyip mahall-i vakada terk ile savuşurlar. İskarpela denilen alet kolun içinde veyahut kullanınca çıkarılıp atılabilmek üzere koyunda bulunur. Üzerinde iskarpela bulunması vesayir hırsız edevati bulunan bir sârik polisin nazar-ı dikkatini hüsn edince ilk iş polise sezdirilmeksizin mezkûr aleti bir tarafa atmaktır. Binaenaleyh böyle bir şahıs takip eden bir polis efendi bu ciheti nazar-ı dikkatten devir tutmamalıdır. Ve esna-i takibatta kendi muntıkası haricine gelince takibattan sarf-ı nazar etmeyip telefon veya sair vasıta ile bunu diğeri arkadaşına bildirmeyi hatırdan çıkarmamalıdır. Hane hırsızları umûmiyetle sabaha karşı ifâ-yı cürm ettiklerinden bu vakit tesadüf edilen şüpheli eşhâsın takibine hacet olmayıp derhal derdesti cihetine gidilmelidir. Bu gibi hırsızlar dikkatli ve tecrübeli nazarla pek kolay tefrik edilir. Ve bunlar kendilerine mahsûs (argo) lisaniyle tekellüm ettiklerinden bu da hüviyetlerini bazı heyet-i ictimâ'iyelerinin hangi sınıfta mensup olduklarını anlatır. Hane hırsızları atideki aksama taksim edilerek tasnif olunmaktadır.

- a) Pencereden giren hırsızlar
- b) Kapıyı maymuncuk ile ve anahtarla açan hırsızlar
- c) İskarpela kullanan hırsızlar
- d) Duvar delen hırsızlar
- e) Palto hırsızları
- f) Hizmetçi işgal iden hırsızlar
- g) Kaldırımcular".(Hane Sârikleri, 1920: 411)

Araştırmamızda konu edindiğimiz başka bir olayda ise hırsızların çeşitli tarihlerde zincirleme olayları silsilesiyle evlere girerek hırsızlık suçunu işledikleri görülmektedir. Josef, Pandali, Antonyo ve Yunan vatandaşı Panayot adındaki hırsızlar bahse konu hanelere elindeki özel aletler ile hane pencerelerini ve kapılarını açarak girmiş ve hırsızlıklarını gerçekleştirmiştir. Çoğunlukla tek katlı evlere girdikleri anlaşılan bu hırsızlar, öncelikle Josef ve Panayot tarafından işlenen olayda, Beyoğlu'nda Melek Apartmanı'nın üç numaralı dairesinde ikamet eden Mişel adlı bir kadının evine girerek bazı eşyaları çalarak kaçtıkları esnada bunlardan Josef adlı hırsız yakalanmış, Panayot ise kaçmıştır. Daha sonra tarihler 26 Ağustos 1338 (1922)'i gösterdiğinde, yine bu hırsızlardan Panayot, Pandali ve Antonyo bu sefer Pangaltı'da Muammer Bey Apartmanı üç numaralı dairesinde ikamet eden Avukat Fehmi Bey'in evine girmişler ve hırsızlık esnasında bunlardan Pandali yakalanmıştır. Adı geçen hırsızlar ilerleyen zamanlarda boş durmamış, yaklaşık bir hafta sonra 1 Temmuz 1338 (1922)'de Panayot ve arkadaşları aynı apartmanın bu sefer iki numaralı dairesine girmişler ve burada eski Şura-yı Devlet (Danıştay) üyelerinden Emin Bey'in mücevherlerini çalarak, Galata'da kuyumculuk eden Fenerli İstavro oğlu Yorgi'ye bu mücevherleri satmışlardır.

Polis bu hırsızlıklarla ilgili soruşturmayı derinleştirerek 31 Kanun-i Evvel 1338 (1922) tarihli raporda da görüleceği üzere, Panayot'u yakalamış ve yaptıkları hırsızlıkları itiraf ettirdikten sonra Yunan vatandaşı olduğu için İrtibat Komiserliğine sevk etmiştir. Bunlardan Josef ve Pandali'nin ise hala tutuklu oldukları anlaşılmış, mücevherleri satın alan Fenerli Yorgi yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir. Antonyo ismindeki hırsız ise hala yakalanamamıştır.

5.3. Hırsızlar Suçüstü Yakalandı

Mecmuada kaleme alınan bir başka hırsızlık olayında ise polis tarafından yapılan hummalı bir çalışma neticesinde, hırsızlar tam hırsızlık yapacakları sırada suçüstü yakalanmışlardır. Uzun süredir özellikle Galata civarında icraata bulunan meşhur kasa hırsızları, en son Beyoğlu Adliye Kâtibi Nedim Bey'in kasasını alet ve edevat yardımı ile açarak 4000 lirasını çalmışlardır. Galata polisi bu işe bir son vermek gerektiğini düşünerek Mike, Odesya, Teodos ve suç arkadaşlarını suçüstü yakalamak için başta Asayiş Şube Müdür yardımcısı Hidayet ve Taharri Serkomiseri Ali Rıza bey dört hafta boyunca bahse konu hırsızları adım adım takip etmişlerdir.

Yapılan takipler neticesinde, hırsız efradın her Pazar günü sabah saat 09:00 ile 10:00 arası Galata'da bulunan Lokantacı Cino'nun gazinosuna uğradıkları anlaşılmıştır. Uzun çabalar sonrasında 8 Mayıs 1337 (1921) günü sabah saat 7 de bu üç hırsızın Karaköy'e gittiklerini gören polis bunları takibe başlamıştır. Bu üç hırsız sanki kendi dükkânlarına girer gibi sahte anahtarlarla Sarraf Aleko'nun dükkânına girmeleri ve bunlardan İzmirli Odesya ise dükkân dışında beklemesi üzerine, Galata polisi derhal Odesya'yı etkisiz hale getirerek sessizce dükkânın etrafını sarmıştır. Daha sonra Aleko'nun dükkânına girildiğinde içerideki kasanın yarım bir şekilde açıldığı ve aletlerin ortada bırakıldığı anlaşılmıştır. Hırsızlar polisi fark etmeleri üzerine ne yapacaklarını şaşırarak kasa açma işini yarım bırakıp, dükkânın üst odalarından birisine saklanmışlardır. Polis ekipleri tarafından yapılan takibat neticesinde silah kullanmalarına fırsat verilmeden yakalanmıştır.

Soruşturma sonucunda, bu şüphelilerin daha önce Beyoğlu'nda Bakkal Armiş'in dükkânını, İtalyan Mösyö Albenon'un mücevher mağazasını ve yine Beyoğlu'nda Adliye'de kâtip olarak görev yapan Nedim Bey'in kasasını soydukları anlaşılmıştır. Bunlar evrak ve ifade işlemlerinden sonra delilleri ile birlikte Beyoğlu savcılığına teslim edilmişlerdir (Polis Mecmuası, 1921: 611-613).

“İşbu evrak tahkikatıyla merbut zabıt varakası mündericâtından keyfiyeti üzere bin üç yüz otuz yedi senesi Mayısın sekizinci Pazar günü sabah Galata'da Köprübaşında Sarraf ve Tütüncü Aliko'nun 25 numaralı dükkân kepengini bir şahsın anahtarla açıp içeriye iki kişi girdikten sonra kepengi kapayarak mahall-i mezkûru anahtarla açıp kapayan şahsın ortadan kayıp etmiş olduğu istihbâr kılınması üzerine oralarda takibatta bulunmakta olan memurîn-i zâbita tarafından mahall-i mezkûr taht-ı tarassut alındıkta mezkûr dükkân civarında şehir kasa sâriklerinden İzmirli Odesya namındaki şahsın mahall-i mezkûrede gözcülük vazîfesiyle geşt u gûzar etmekte olduğu müşahede anlaşılaraq derdest edilmiş ve üzerinin taharrisinde bir adet anahtar zuhur edip merkûm Aliko'nun dükkân kepengi açılmış olan kilidine tatbik edildiğinde kilidin mezkûr anahtarla merkûm Odesya tarafından açılmış olduğu tayin edilmiştir. Bunun üzerine dükkana duhul etmiş olan iki şahıs taharri ve derdest etmek üzere kuyumcu başı Kostantora'nın biraderi Dimitri ve amcası da dâhil olduğu halde memurîn-i zâbitanın içeriye esna-i duhullerinde mûmâiley kuyumcu başı Kostantora'nın mağazasında mevcut olan kasanın ön kısmı parçalanmış ve ikmal edilememiş bir halde olduğu görülmüş ve alet ve edevat dahi müşahede edilmiş olmasına binaen icrâ kılınan taharriyatta meşhur kasa hırsızlarından olup tarih-i muhtelifede Beyoğlu'nda Tiyatro Sokağında Bakkal Ermes'in dükkanındaki kasa ile Taksim'de Tramvay Caddesinde 105 Numaralı İtalyalı Mösyö Albana'nın mücevherat mağazasını ve Beyoğlu Katibi Adli'in kasasını sâkiyle sirkat-i ifâ ederek fîrar ettiği anlaşılan ve derdest-i taharri bulunan kasa sâriki Yunanlı Mike ile refîki Yunan tebaasından İzmirli Nevdos kuyumcu başı Kastantora'nın mağazasında ihtiva etmiş oldukları mahallde derdest edilmiş ve merkûmenin icrâ kılınan isticvaplarında bakkal Armiş'in kasasıyla Beyoğlu katibi Adil'in kasasını ve Mösyö Albana'nın mücevherat mağazasını kırarak ifâ etmiş oldukları anlaşılan sirkati inkar eylemişlerse de kuyumcu başı Kastantora'nın mağazasındaki kasayı kırmak maksadıyla geldikleri ve dükkanın kapısı anahtarla Odesya tarafından açıldıktan sonra Mike, Nevdos namındaki şahısların içeriye dahil olunduklarını ve kasayı parçalamakta iken cürm-i meşhut halinde mahall-i mezkûrede derdest edildiklerini ve alet ve edevatın cümlesini Mike ait olduğunu ikrar ve itiraf eylemiş olduklarından tahkikat ve ef'aya nazaran hususat-ı mezkûrenin istintak dairesince tamiki zamanında sabıka-i mezkûreleriyle alet ve edevatın emanet-i makbuz rabita ve merkûmların mevcuden Beyoğlu Müdde-i Umûmiliğine izamları arzıyla İkinci Şube Müdüriyetine takdim olunur”. (Vukuat ve Muvaffakiyet-i Zabıt, 1921: 611).

5.4. Kasa Hırsızları

Mecmuada kasa hırsızları hakkında önemli bilgilere yer verilmiştir. Özellikle Osmanlının son döneminde hırsızlar tarafından girilen hane ve dükkânlardan yüklü miktarda değerli eşya ve para çalan çete üyelerinin kasalar üzerinde büyük incelikleri vardı. Kasa hırsızları maharet ve cesaretlerine göre ikiye ayrılıyordu. Usta kasa hırsızları kasayı her zaman yüzünden açarlardı. İkinci derecede kasa hırsızları ise kasayı yanlarından, arkasından ya da yere indirerek altından delerdi. Kasa hırsızlarının ekserisi Yunanlıydı. Aralarında İtalyan, Fransız ve Avusturyalı olanlar da vardı. Genellikle Galata, Beyoğlu, Tatavela ve Yenişehir'de vakit geçirirlerdi. Devam ettikleri kahveler ve meyhaneler polis tarafından bilinirdi. Kasa hırsızlarından Müslüman kesim Kasımpaşa, Tophane, Fatih, Topkapı ve Üsküdar taraflarında bulunurlardı. Kasa hırsızları içerde çalışırken dışarıda bırakacakları gözcüleri yani erketecileri etrafı gözlerlerdi. Yoldan geçen olursa, gözcü içerdekilere ses çıkarmamaları, işi bir süre durdurmaları için “mortu” diye hafifçe seslenirdi. Eğer geçen sivil bir zabıta memuru ise “misniku” diye haber verilirdi. Baskın durumunda, ya da dükkân sahibi gelecek olursa müdafaaya hazırlanmaları ya da kaçmaları için “baçu” diye tehlikeyi içeriye ihbâr ederlerdi. Kasa hırsızları meslektaşlarını

birbirlerine tanıtacakları zaman “yanis” derlerdi. Kasa hırsızları genellikle Ramazan, Donanma, Paskalya ve Yortu geceleriyle Ruz-ı Hızır, Sürre Alayı günü, On Temmuz bayramı gibi halkın genellikle sokaklara döküldüğü günlerde yazın yalılara, sayfiyeye, köşklere gidildiği mevsimlerde faaliyete geçerlerdi.

“Yekdiğerlerinin sadakatine emin oldukları halde bir müddet ittihat ve şevketlerini muhafaza ederler. Fakat her ne olur ise olsun hiçbir vuku’at bir mahallede bâ-husûs bir hanede ikamet etmezler. Akit etmek için meyhane, gazino gibi umûmî mahallerde ictimâ’ edip polisin taciz ve takibatından fevkalade muhteris bulunurlar. Sirkat ettikleri eşyayı saklamak veya satmak için daima yatak tedârik etmeyip suveri münasebete elden çıkarırlar. Tedârik ettikleri muhabirler vasıtasıyla sirkat edecekleri mahallin ahvâl-i mevkisini dükkân veya hane sahibinin derece-i servetini binanın taksimat-ı dâhiliyesini polisin derece-i faaliyet ve takibini uzun uzun tahkik ve tetkik ederler. Dükkân ve mağazanın ne vakit kapandığını, derununda bekçi olup hane derunundaki hizmetçi ve uşaklarla hane sahiplerinin ne zaman uykuya yattıklarını öğrenirler ve dükkân ve hane sahibi ile bekçi ve uşakların bizzat yüzlerini görüp şahısları tanımağa çalışırlar. Hane veya dükkânın bulunduğu mahalldeki caddeleri ve çıkmaz sokakları belleyip bekçinin ve polisin devriyesinin derece-i iktidar ve faaliyetini anlarlar. Hane veya mağazaya nereden gireceklerini ve ne sûretle hareket edeceklerini kararlaştırırlar velhasıl vakit ve zamanyla mükemmel bir plan ve program tanzim ederler.

Kapıyı açarak kırmak sûreti kararlaştırılmış ise evvelce kapının anahtar deliğinin balmumu vasıtasıyla kalıbı alınır ve bu kalıp sayesinde imal edilen anahtar ile kapı açılır. Prova esnasında bazen anahtar kilidin derununda kalıp çıkmaz. Ve sârik çar naçar anahtarı kapının üzerine bırakıp savuşur. Hane sahibi bunu görünce kilidin prova olduğunu anlamayarak yalnız kapıya anahtar uydurulmak istenildiğini hüsn eder ve hırsızın muvaffakiyetsizliğinden dolayı savunmakla iktifa eyler. Ve polise ma’lûmât vermeye lüzum görmez. Sâriklerce bir cümle vesait-i ikmal eyledikten sonra beyanlarındaki vazife tefrik olunur ve kendileri hiçbir vakit müctemi’an ve kemalen mahalli yerlere gitmezler. Sûret-i hareketlerine gelince: evvela binanın trafosundaki caddelerde tehlikeyi görüp refikalarını haberdar edecek (gözcüler) ve kapıyı açacak olan şahıs gelir ve diğerleri fasileli ve muhtelif zamanlarda alet ve edevatlarını hamilen binaya dâhil olur. Binanın dâhili ve haricinde (tehditçi) denilen ve arkadaşlarını müdafaa ile mükellef olan eşhâs bulunur. Bunlar alet-i ceriha ve nariye ile müselleh ise de mecburiyet kıtaya hüsn etmedikçe silah istimal etmezler”.

Mecmuanın Vukuat ve Muvaffakiyet-i Zabıta başlıklı makalesinde İzmir’de meydana gelen bir olayda, polisin uzun zamandır peşinde olduğu kasa hırsızlarının Komisyoncu İtalyalı Damat Vanderiya namındaki bir şahsın mağazasına girerek hırsızlık yapacakları istihbaratına ulaşmıştır. 15 Teşrin-i Evvel 1327 (28 Ekim 1911) gecesi bu şahısları yakalamak amacıyla pusu kurarak beklemeye başlamıştır. Gecenin ilerleyen vakitlerinde hain emellerini yerine getirmek üzere dükkâna giren hırsızlar, içeriye girerek dükkândaki kasayı kırarak açmışlarsa da, aradıklarını bulamayarak orada buldukları bazı eşyaları almışlardır. Soygun anında suçüstü yapmak için pusuda bekleyen polisler hareket emri verilmesi ile polis dükkânın etrafını sararak baskın gerçekleştirmiştir. Hırsız çetesi, bu ani baskın neticesinde telaşa düşerek dükkânın çatısına çıkmış ve polisin her türlü tedbiri almış olduğunu anlayarak polise ateş açmıştır.

Hırsızların polise ateş açmaları sonucu çatışma çıkmış, üç saat süren çatışma sonrasında hırsızlardan Yanko yaralı olarak, diğerleri Mısırlı Yani ile İzmirli Pinayot ise sağ olarak ele geçirilmiştir. Hırsızlardan İstanbullu Yorgi ise gecenin karanlığından faydalanarak kaçmayı başarmıştır.

Polis ekiplerinin bu hırsızları yakalamakta gösterdikleri gayret ve yararlıktan dolayı olayı haber alan Vali tarafından Komiser Ahmet Refik ve Kısm-ı Adli komiseri Galip Bey’e takdirname, Polis Memurlarından Sadreddin ve İbrahim Efendilere birer lira ikramiye verilmiştir (Polis, 1911: 79).

5.5.Şam'da Mahkeme Kasası Hırsızlığı

Mecmua tarafından kaleme alınan bir başka hırsızlık olayında ise 1918 yılında Şam adliyesinde meydana gelen kasa açmak suretiyle işlenen hırsızlık olayıdır. Bu olaya, Polis Mecmuası (1918:164-166)'nın 106.sayısında şu şekilde yer verilmiştir: 3 Ağustos 1334 (1918) Cumartesi gecesi saat: 02:00 sularında Şam'da İlk Derece Mahkemesi Emanet-i Cürmiye (Adli Emanet) kaleminde bulunan kasanın açılarak yüklü miktarda para ve malın çalındığı ihbarı üzerine harekete geçen polis ekipleri, soruşturma esnasında İstinaf Mahkemesi odacılarından 19 yaşlarındaki Mustafa adındaki bir şahsın adliye önünden geçerken şüpheli hareketlerini fark ederek onu yakalamışlardır. Şahsın üstü arandığında, üzerinden içinde 110 liralık senetler, 15 Osmanlı lirası, 4 Fransız lirası, 3 İngiliz lirası bulunan bir torbanın çıktığı görülmüştür. Polis derhal şahsın ifadesini almış, Mustafa hırsızların adliyeden çıktıklarını gördüğünde, onlara yettiğini ve burada ne yaptıklarını sorduğunda, kendisine bu torbayı verip kaçtıklarını söylemiştir.

Polis bir taraftan suçluları yakalamaya çalışırken, diğer taraftan olay yerinde incelemeye koyulmuş, incelemede kasa üzerinde herhangi bir zorlama olmadığı anlaşılmıştır. Bunun üzerine mahkeme başkâtibi Mahmut Bey çağırılarak kasa açtırılmış ve hırsızlığa rağmen içerisinde çok miktarda kâğıt paranın bulunduğu görülmüş ve bunların aceleden dolayı kâğıt paraları almaya fırsat bulamadıkları ve bu konuda acemi oldukları kanaatine varılmıştır.

Mustafa'nın yalan beyanda bulunabilme ihtimali üzerine tekrar sorguya alınmış, şahsın sonraki ifadesinde, daha önce ismini vermiş olduğu şüphelilerden Suphi'nin bidayet mahkemesi kalemlüğünde kâtip vekili olarak çalıştığı sırada kasa içerisinde pek çok altın ve paranın bulunduğunu fark ederek, arkadaşı Mehmet Kasım el-Habbal'ın da teşviki ile balmumu ile anahtar deliğinin kalıbını çıkartıp, Çilingir Selim'e anahtar kopyasını yaptırdığı anlaşılmıştır. Anahtarın yaptırılmasından sonra suçlular kasa hırsızlığı için yapılan plan çerçevesinde, adliye binasına girerek sahte anahtar yardımıyla kasayı açıp içindekilerden bir kısmını alıp firar etmiş ve çıkan para ve değerli eşyaları aralarında bölüşmüştür. Bunların toplamda 137 lira değerinde kâğıt para, 171 Osmanlı lirası, 4 Fransız Lirası ve 146 kuruş değerindeki madeni paraları çaldıkları tespit edilmiştir.

Soruşturma neticesinde Suphi, asker firarisi Mehmet Kasım el-Habbal, odacı Mustafa ve Şefik isimli şüphelilerin bu suçu işledikleri ve bunlardan Şefik'in üstünde suçta kullanılan anahtarın bulunduğu anlaşılmıştır. Mecmuada, bu olayın çözülmesinde emeği geçen polislerin ve yakalanan hırsızların ve suç aletlerinin fotoğraflarına yer verilmiştir (Şam'da Kasa Hırsızlığı, 1918: 164-66;).

5.6. Vukuat ve Muvaffakiyet-i Zabıta: Eskişehir'de Hırsızlık Olayı

İnceleyeceğimiz başka bir hırsızlık olayı ise Eskişehir'de meydana gelmiştir. Sivrihisar caddesindeki çarşı içerisinde dükkânı bulunan Şekerci Kazım Efendi'nin dükkânının dere tarafında bulunan arka tarafındaki penceresinin demir parmaklarını söküp, orada bulunan deponun soyulduğu, daha sonra depo ile dükkân arasında bulunan demir kapının da kırılarak, mağaza içindeki kasanın açılmak suretiyle içindeki yaklaşık 2000 liralık para ve senetlerin çalındığı ihbarı üzerine Eskişehir polisi harekete geçmiş ve yapılan soruşturmada, bu olayın Alaşehir'den gelen ve hallerinden şüphelenildiği için bir

haftadır takip altında olan hırsızlar tarafından yapılmış olabileceği değerlendirilerek arama çalışmalarına başlamıştır.

Neticede polis, Manastırlı Eşref, Salihlili Mustafa, Giritli Hacı Ali isimli suçluları Manastırlı Faik'in evinde yakalamış, yapılan aramada paraların bir kısmı bunların üzerinde, diğerleri de Faik'in hanımı Zeynep'in üzerinde bulmuştur. Bu olayda Faik, Zeynep ve oğlu Zekeriya'nın yardım ve yataklık ettiği anlaşılmıştır. Bunlar suçu bir birine atmaya çalışmışlarsa da polis bunlara güvenmeyerek adliyeye sevk etmiştir. Bu olayın faillerinin ve olayın açığa çıkarılmasında emekleri geçen polislerin fotoğrafları Polis Mecmuası'nda yayınlanmıştır (Polis Mecmuası, 1920: 416). Bu olayı incelediğimizde, polisin hırsızları 12 saat gibi kısa bir sürede yakalaması dikkate değer bir başarı olarak değerlendirilebilir.

5.7.Kasa ve Mücevher Hırsızlarının Yakalanması

13 Haziran 1332 (26 Haziran 1916) Pazartesi gecesini Galata'da Hurdacı Ermenek ve Agop Efendilerin mağazasındaki kasanın soyularak içerisindeki 317 liralık banknot, bazı çek ve 345 buçuk lira değerindeki senetlerin çalındığının ihbar edilmesi üzerine uzun zamandır kasa hırsızlığı ile karşılaşmayan Beyoğlu polisi bu konu üzerinde hassasiyetle durmuştur. Konunun araştırılması ve hırsızların yakalanması amacıyla bir Taharri Serkomiseri, bir Taharri Komiser Muavini ve bir taharri memuru²³ ve Galata Polis Merkezinde görevli bir komiser ve iki polis memuru görevlendirilmiştir.

Olay yeri çevresindeki dükkân ve sahiplerinden konu ile ilgili bilgi alınması esnasında İran asıllı Çaycı Mehmet, sabaha karşı bir şahsın mağaza etrafında dolaştığını ve bunun uzun zamandır bozuk olan çeşmeden elini yüzünü yıkar gibi yaptığını ve o sırada iki şahsın yanından geçtiğini ifade etmiştir. Polis verilen eşkal bilgilerinden hareketle, bunlardan birisinin sabıkalı hırsızlardan Yunan asıllı Manol oğlu Çolak Niko ve diğerinin yine polisçe meşhur sabıkalılardan Kaçalididis oğlu Panayot olduğu bilgisine ulaşmıştır. Ardından bu iki şahsı yakalayıp ifadesine başvurmuş ve aynı zamanda bunları teşhis ettirerek söz konusu şahısların bunlar olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Bu iki şüpheli suçlarını itiraf ederek, ifadelerinde Pazartesi günü Ermeni Kilisesi yanındaki kahvehanede, Kileanti, Terzi Niko, Avusturyalı Cevani, Osmanlı vatandaşı Dimitri (veya Miço) ile birlikte mağazadaki kasayı soymak için anlaştıklarını ve akşam saat:20:30'da sahte anahtar yordamıyla kepenkleri ve kapıları açarak içerideki kasayı kırmaya çalıştıklarını söylemişlerdir. Birkaç saatlik bir çaba neticesinde kasayı kırarak saat: 04:30'da çaldıkları paralarla firar ettiklerini ve elindeki aletleri Osmanlı Bankası civarındaki bir sokağa bıraktıklarını ve ele geçirdikleri parayı 23 Taharri memurları, araştırma ekipleri olarak faaliyet sürdüren ve sivil olarak çalışan polis ekipleridir(Polis Nizamnamesi,1913:386). Bölüşüklerini ifade etmişlerdir. Şüphelilerin bu ifadelerinden hareketle polis Terzi Niko hariç diğer suçluları yakalamıştır. İfadelerin alınması esnasında polis şüphelilerin 4 Haziran 1332 (17 Haziran 1916) tarihinde meydana gelen hırsızlık olayında da rol oynadıklarını anlamıştır. Bu olayda, 4 Haziran gecesini saat 01:00 sularında Beyoğlu Kalyoncu Kulluğu, Kilise sokağında Eczacı Dikran Miskciyan'ın metresi Hirisavin'in anahtar uydurmak suretiyle kapısını açarak 300 lira değerinde eşya, para ve mücevherleri çalınmıştır. Şüpheliler bu olayı da işlediklerini itiraf etmişler, hatta mücevherleri Kuyumcu Sinoplu Vasil'e sattıklarını ve bundan kazandıkları 70 lira 60 kuruşluk parayı aralarında bölüşüklerini söylemişlerdir (Vakayi-i Zabıta,1916: 236-238).

“Kasa ve Mücevher Hırsızları, pencere demirlerini kırmak sûretiyle işe mübaşeret ederler. Pencere demirlerini kırmak için kullandıkları alet (vidalı) dır. Mezkûr alet bir vida vasıtasıyla açılır ve kapanır kuvvetli iki demir çubuktan mürekkebedir. Bu demir çubuklar evvela kapının uçları pencerenin iki demiri arasına sokulur. Çevrilerek altına demir çubukları tedrici bir sûrette her iki tarafa doğru açılır ve pencere demirleri bu açılmaya mukavemet edemeyerek kırılır. Alet tekrar kapının diğer iki demir arasına konularak vida ile açılır ve bu sûretle pencerenin bütün demirleri veyahut lazımı miktarı kırılarak mani bertaraf edilir. Bu iş bittikten sonra pencerenin açılması kalır ki buda pek kolaydır kendiliğinden açılabilir veyahut cam elmas kalem vasıtasıyla kesilerek ve cam parçası zift külçesi vasıtasıyla alınarak hâsıl olan delikten el sokularak ve mendil veya ispanyolet gibi şeyler çevrilerek pencere açılır.

İkinci kat pencerelerin de balkon ve taraça kapılarında ekseriyetle demir parmaklık bulunmadığından bazen de buradan girilir. Bunun içinde kullandıkları vasıta ipten değnek basamaklı ve ucu çekili merdivenlerdir ki aşağıdan atarak çentikli pencerenin veya balkon ve taraçanın kenarına iliştilirip tutturulduktan sonra merdivenden alelade çıkılır. Haneler derununa giren hırsızların üzerinde hırsız feneri veya mum kibrit tabanca veya bıçak ip bulundurulması adettir. Kasa hırsızlığı icrâ edenlerin ekseri Yunanlı ve Patraslıdır ve İstanbul'da en ziyade buldukları yerler: Beyoğlu, Dolapdere, Babaeski Perisi, Aynalı Çeşme, Serveri Yokuşu cihetinde, Kalyoncu Kolluğu, Çeşme Sokağı civarında, Tarla başında, Karnavalı Sokağı ile Foçacı Sokağında, Tepebaşı, Asmalı Mescit, Çemberci, At pazarı tarafında, Yeni Çarşı, Tophane cihetinde, Mumhane ve Galata'nın Kemer altı ile Ermeni ve Hıristos Kilisesi civarında, Galata Azap Kapısında, Kale dibi ve İstanbul'da, Sirkeci'de Ayasofya civarında, Tahtakale'de Yeni Cuma civarında, Tavuk Pazarında ve Aksaray mevki ve mintikalarındadır. (Pencereden Giren Hırsızlar, 1920, 436)

5.8. Mehmet Süreyya Köşkü Soygunu

20 Haziran 1338 (1922) gecesinde meydana gelen bu olayda, hırsızlar Küçük Çamlıca'da Acıbademde Mülkiye Mektebi Müdürü Süreyya Bey'in köşküne gece vakti silahlı bir şekilde girmişler ve eve girmeleri ile beraber uşak, aşçı ve hizmetkârları, başkalarına haber vermelerini önlemek için mutfağın önünde toplamışlardır. Daha sonra evdeki değerli eşyaları aramaya koyulmuşlar, Süreyya Bey'i gördüklerinde onu şiddetle darp ve işkence etmeyi düşünmüşlerse de çetenin reisi tarafından bu teşebbüsleri engellenmiştir. Silahlı bir şekilde hane halkını korkuttuktan sonra, 100 lira değerindeki kâğıt paraları ile evde bulunan mücevherleri gasp ederek kaçmaya başlamışlardır. Bunlar gözden kaybolmaya çalıştıkları esnada, evin yakınında bulunan atlı polis devriyesini fark ettiklerinde, ellerindeki tabanca ve mavzer tüfekleriyle çatışmaya girmişlerdir. Polis devriyesi bunları durdurmaya ve yakalamaya çalışmışsa da, hırsızlar Kayışdağı istikametine doğru kaçmayı başarmıştır. Çatışma sonrasında bir polis atı ölmüştür. Polis, uzun bir süre devam eden soruşturma neticesinde, şüphelilerin Haydar, Matlı Sadık, Matlı Ahmet, Zaim, Musa, Arnavut Beşir ve Hüseyin adlı suçlulardan oluşan Arnavut Haydar Çetesi olduğu anlaşılmıştır. Birkaç gün sonra bu çete üyelerinden olan Arnavut Beşir yakalanarak ifadesine başvurulmuş, ifadesinden hareketle Matlı Sadık'ın yakalanması için iki memur görevlendirilmiştir. Fakat daha sonra Sadık'ın fasulye hırsızlığından yakalanmış olduğu ve Salih ismi ile iki ay hapis cezasına çarptırıldığı anlaşılarak, hapishane müdüriyetinden talep edilerek, olayla ilgili ifadesi alınmıştır. Alınan ifadesinde olay gecesini çetenin reisliğini kendisinin üstlendiğini ve alınan paradan kendisine 35 lira pay düştüğünü ifade ederek suçunu itiraf etmiştir. Bunun yanında, başka tarihlerde meydana gelen hırsızlık olaylarında da parmağı olduğu ve birçok evi basarak soygun olaylarına karıştığı anlaşılmıştır. Üsküdar polisi suçluları bulmak için yapmış olduğu çalışmalarda bu çete üyelerinden Sadık ve Hüseyin adlı suçluları ve önceki soygun olaylarında parmağı olan Mehmet Hoca ve Salih adlı diğer hırsızları adliyeye teslim etmiştir. Çetenin diğer elemanları ise halen yakalanamamıştır. Bu olayın göze çarpan bir özelliği, olayın Haziran

1922 yılında olmasına rağmen, polis ekiplerinin bu olayı tam manası ile 1923 yılının Eylül ayında çözebilmesidir. Bu olayın faili olan çete üyelerinden ise sadece üçü yakalanabilmiştir. Ayrıca Sadık'ın başka bir isim ile hapisanede bulunması, hatta kendisine hapis cezası bile verildiği halde polis görevlileri uzun müddet bunun farkına varamamıştır. Fakat polis bununla birlikte dört beş soygun olayını da çözmeyi de başarmıştır (Polis Mecmuası, 1922: 999-1000).

5.9. Fes Dükkânı ve Bakkal Soygunu

Bahsi geçen olayda, aynı kişiler tarafından işlenmiş iki adet hırsızlık olayına yer verilmiştir. Bunlardan birisi, Beşiktaş'ta bir bakkalın soyulması olayı, diğeri de Fatih Divan Yolu'nda bulunan Firuz Ağa Camisi karşısında bulunan fes dükkânının soyulması olayıdır. 31 Kanun-i Sani 1338 (Ocak 1922)'de meydana gelen bakkal soygununda, gece vakti Köprülü Hüseyin Efendi'nin dükkânına giren hırsızlar, ilk önce orada bulunan kasayı açmaya çalışmışlarsa da başarılı olamamışlardır. Hedeflerine ulaşamayan hırsızlar bu sefer bakkalın içinde bulunan on bir teneke ve üç tulum içerisinde bulunan yağ ve kırk kilo bamya ve benzeri ürünleri çalarak kayıplara karışmışlardır.

Diğer olayda ise, 6 Şubat 1338 (1922)'de Fatih'te Firuz Ağa Camii karşısında fes kalıpcılığı ile meşgul Faik ve ortağı Mehmet Tevfik Efendi'nin dükkânı önündeki asma kilidi kırarak içeriye giren hırsızlar, camekânlar içerisinde bulunan yüz seksen iki adet fes, bir miktar püskül ve çekmecede bulunan on üç lira değerindeki para ve senetleri çalmışlardır. Yapılan ihbarları değerlendiren polis, bu hırsızların üç kişi olduklarını ve bunların İzmirli Veli, İzmirli Niyazi İbrahim ve Teşvikiyeli Ahmet adındaki hırsızlar olduğu bilgisine ulaşarak, Ahmet ve Niyazi'yi gözaltına almıştır. Alınan ifadeler ışığında polis bu iki olayda parmağı olan üç şahsın ismi geçen kişiler olduğu, olay esnasında bunlardan başka kimse bulunmadığı sonucuna varmıştır. Suçlular suçlarını itiraf etmiş ve çalınan malların bir kısmı üzerlerinden ve evlerinden çıkmış olması sebebiyle bunlar adliyeye sevk edilmiştir. Bu hırsızlardan İzmirli Veli'nin ise hala firarda olduğu anlaşılmaktadır (Polis Mecmuası, 1922: 148).

“ Divan yolunda Firuz Ağa Cami Şerifi karşısında 92 numaralı dükkanda fes kalıpcılığıyla meşgul Faik ve şeriki Mehmet Tevfik Efendi'nin dükkânına geçen Şubatın altıncı gecesi dükkânın önünde bulunan demir parmaklığın zinciriyle merbut asma kilidini kırmak suretiyle girilerek camekan derununda bulunan yüz seksen adet fesi ve bir miktar püskül ve çekmece derununda bulunan on üç liralık muhtelif eşya sirkat edildiği gibi kanunî saninin on birinci gecesi Beşiktaş'ta Bayat pazarından Köprülü Hüseyin efendinin bakkal dükkânına....”(Polis Mecmuası, 1922: 148).

6. Kalpazanlık: Sahte Bir Lira Basan Sahtekârlar

Polis Mecmuasında yer alan olaylardan bir başkası, Osmanlı Bankası'nın yeni çıkarmış olduğu 1 liralık banknotların sahtesini yaparak piyasaya süren sahtekârların yakalanmasıdır. Yapılan soruşturma neticesinde, failer kısıklıvrak yakalanmıştır. Mecmuada bu olayla ilgili olarak Sertaharri Memuru Osman Bey'in yapmış olduğu tahkikatın bir özeti sunulmaktadır. Burada bu suçun işlenmesinde başrolde bulunan Haydarpaşa istasyonunda kâtiplik vazifesini yürütmüş Kiryako'nun özellikleri ve hayat hikâyesinin ince ince araştırılarak ayrıntılı bir rapor hazırlandığı görülmektedir. Olay şu şekilde anlatılmaktadır:

Kiryako öncelikle Haydarpaşa istasyonunda kâtip olarak çalışırken hırsızlık suçundan sabıkalı olan Yani ile ortaklaşa sahte para basmaya çalışmışsa da bu işi devam ettirememiştir. Kâtiplik görevinden istifa etmesinden sonra, bu gayesine tekrar ulaşmak isteyen Kiryako, önceden samimiyet kurduğu Yunan asıllı Koço'nun Beyoğlu'ndaki evinde 100 lira karşılığında sahte para basmaya başlamıştır. İlerleyen tarihlerde Corci, Samotraki, Miço, Azariya ve Simyon adlı suç ortaklarını da bulduktan sonra işi ilerletmek maksadıyla, ilk önce yirmi lira karşılığında bir litoğrafya (taş baskı) makinesi temin etmiş, ardından Koço ile birlikte iki top banknot kâğıdına benzer kâğıtları ve boya malzemelerini satın almıştır.

Gerekli hazırlıkların tamamlanmasının ardından, sahte para basımına başlayan çete, 45 gün boyunca çok uğraşmışlarsa da, yeni çıkan 1 liralık banknotu taklit etmekte başarılı olamamıştır. Bu başarısızlık çete üzerinde bir ümitsizlik ve hayal kırıklığına sebep olmuş, bunun yanında işlerin hukuken kendileri için tehlikeli bir hal alması sahte para basımına ev sahipliği yapan Koço ve hanımı Anna'yı telaşa düşürmüştür. Bu sebeple, Kiryako'dan makine ile beraber bütün alet ve edevatın başka bir yere taşınmasını istemişlerdir. Böyle bir talepte bulunulması çete arasında bir soğukluk ve kırgınlığa sebep olmuş ve neticede aralarında ayrılık baş göstermiştir. Bununla beraber, Koço ve hanımı diğerleri aleyhine birlik olup diğerlerinden habersiz olarak iki yüz kadar sahte banknot basarak saklamışlardır. Öte yandan, çetenin diğer elemanları ise bu başarısızlık sebebiyle Kiryako'yu suçlamaya başlamış, çaresiz kalan Kiryako, Beyoğlu'nda başka bir eve taşınmak zorunda kalmış ve kalıp ve kâğıtları bu eve taşımış, para basma makinesini ise Miço ve Simyon'a bırakmıştır.

Çetenin içerisinde bu şekilde bir ayrılık ortaya çıktıktan sonra, Miço, Simyon, Koço ve Anna birlikte para basımına devam etmişlerdir. Bu çete, ellerinde bulunan 200 sahte parayı piyasaya sürme kararı almış ve aynı gün Anna, Beyoğlu çarşısında elindeki sahte 10 lirayı kullanmış ve paranın sahte olduğunu kimse anlamamıştır.

Bu şekilde başarılı olduklarını gören çete, dostları Nikoli'ye sahte 100 lira vererek bankaya yatırmak amacıyla göndermiştir. Nikoli bankadaki dostuna bu paraları gösterdiğinde, bir gün önce bu sahte paralardan bankaya getirildiğini ve banka müdürünün paraları inceledikten sonra bunların sahte olduğunu anlayarak hükümete bu durumu ihbar ettiğini ve gazetelere ilan verdiğini ifade etmesi üzerine telaş ile geri dönmüştür. Yolda giderken kuyumcu dükkânındaki tezgâhtar çocuğun saflığından istifade ederek sahte altı lirayı burada bozdurmuştur. Eve telaş ile gelen Nikoli yaptıkları işin ortaya çıktığını söylemiş, bunun üzerine çete büyük bir telaş içinde elindeki sahte paraları imha etmiş, makineyi bulunduğu yerden uzaklaştırmıştır.

Bunlardan Miço adlı suçlu ise, korkarak elindeki sahte paraları Anna'ya teslim edip ortadan kaybolmuştur. Anna ve Koço ise hatıra kalması için üç banknotu saklamışlar ve diğerlerini imha etmişlerdir. Kiryako ise, küçük bir makine bularak sahte para basma işine devam etmek istemiş, kendisine suç ortağı ararken, Rumca bir gazetede Osmanlı Bankası'nın ilanını görerek, kederinden 15 gün boyunca hastalanmıştır. Daha sonra kendisine ihanet eden arkadaşlarını polise ihbar etmek istemişse de daha sonra bundan vazgeçerek sırra kadem basmıştır.

Fakat çetenin bu şekilde ortadan kaybolmaları yakalanmalarına engel olamamış, Beyoğlu polislerinin yürütmüş olduğu titiz bir soruşturma neticesinde üyelerinin hepsi

yakalanmıştır. Kiryako ise üzerinde sahte Yunan pasaportu bulunduğu halde yakalanarak pençe-i adalete teslim edilmiştir. (Sahte Banknot Amilleri, 1915: 100-106).

Bu olayla ilgili Polis Mecmuası'nda sadece hırsızların yapmış oldukları faaliyetlerden bahsedilmiş, polisin suçluların yakalamak için hangi yöntemlere başvurduğundan bahsedilmemiştir.

7. Tuhafiyeci Osman'ın Dolandırılması Olayı

22 Mayıs 1336 (1920) Cumartesi günü Niğdeli Anasyas Lazari, Şamlı Ömer Muammer ve Apik veled Ohan adlı şüphelilerin Mahmutpaşa'da bulunan Tuhafiyeci Osman'ı ve ortağını 3100 lira dolandırdıkları ve Galata Merkez Memuru Nail'in soruşturmayı eksik yapmak üzere 1000 lira rüşvet aldığı ihbarı üzerine polis, olayı araştırmak için çalışmalara başlamıştır.

Şüphelilerin ifadelerinin alınmasından sonra olayın şu şekilde olduğu anlaşılmıştır. Şüpheliler Galata'da bir yazıhane kiralayarak, Anasyas ismindeki şüpheli Misailidi ismini, diğer şüpheli Apik ise Ateş İbrahim ismini kullanarak burada dolandırıcılık yapmak üzere anlaşmışlar ve Ömer Muammer ise yazıhanenin kâtabi rolüne bürünmüştür. Apik bu çeteye müşteri bulmaya çalışırken, Salı günü komisyonculukla meşgul Marko'ya rastlaması üzerine kendisine numune olmak üzere birkaç çorap vererek, şirketlerinde bunlardan çok olduğunu, fakat müşteri bulunmadıklarını söyleyerek yardım istemiştir. Bunun üzerine Marko, Tuhafiyecilikle meşgul olan Osman Fitri ve ortağını müşteri olarak yazıhaneye getirmiştir.

Şüpheliler mağdurlar ile anlaşarak Cumartesi günü pey akçesi (kapora) ile birlikte toplam 3100 lirayı almışlar ve bunlardan Ömer, Osman ve ortağı ile birlikte, rol icabı mal teslimi için giderken, önünden geçmekte olduğu Galata Polis Merkezi'ne ansızın girerek orada bulunan Nail Efendi'ye, Osman'ın ve ortağının elindeki faturayı gasp etmek istediklerini beyan ederek şikâyette bulunur. Suç ortağı Anasyas da arkalarından gelerek aynı şikâyeti tekrarlar. Nail Bey olaylarla ilgili olarak ifadelerin alınmasını Komiser Lütfü Bey'e emreder. Bu sırada Anasyas, Nail Bey'e soruşturmanın fazla derinleştirilmeden savcılığa ulaştırılması için bin lira verir ve hanımı aracılığıyla Ömer'e bu durumu haber verir. İfadelerinin alınmasından sonra dolandırıcılar, neticede Osman ve ortağını dolandırarak kayıplara karışmıştır.

Yapılan tahkikatta Marko'nun bu olayda dolandırıcılık niyetinde olmadığı ve şüphelilerden bu işle ilgili para almadığı anlaşılmıştır. Ayrıca polis bu vukuatın, bunların ilk vukuatı olmadığını anlamış ve bu şüpheliler hakkında önceden yapılan soruşturma dosyalarını da inceleyerek, Apik, Anasyas ve Ömer'in 5 Nisan'da bir bakırcıyı 1500 lira ve bir fes tüccarını 1650 lira dolandırdıkları anlaşılmıştır. Bunlardan Anasyas önceden yapmış oldukları olayda ifadelerini alan Taharri Memuru Mehmet Hamdi'ye 300 lira rüşvet teklif etmişse, Mehmet Hamdi'nin durumu bildirmesi üzerine parayı verirken suçüstü yakalanmıştır. Ayrıca önceki olaylara dair hazırlanan iddianamelerde, suçlulardan Apik'in, Mart ayında Ahmet Sabri ve İzzet isimli suçlularla Stefan namındaki bir tüccarı 100 lira dolandırdığı ve bunlar hakkında işlem yapılarak savcılığa gönderilmiş olduğu anlaşılmıştır. Bu olay neticesinde Merkez Memuru Nail Bey, Komiser Lütfü'nin savcılığa gönderilmesi amacıyla Müfettiş heyetinden soruşturmanın yapılması için izin talep edilmiş, ayrıca suçlular savcılığa gönderilmiştir (Polis Mecmuası, 1920: 453-454).

8. Kapkaç Hadisesi

19 Teşrin-i Sani 1337 (Kasım 1921) Cumartesi günü meydana gelen bu olayda, Tütüncülük ve Sarraflık eden İran asıllı Mehmet Sadık'ın içerisinde on bir bin lira bulunan çantasının kapkaç sureti ile gasp eden suçlunun kaçmaya çalışırken bir sivil polisi yaraladığı, sonrasında suçlu ile polis arasında çıkan çatışma neticesinde, hırsız Tevfik Minasyan (diğer adıyla Margos veled Hıçadur) ölü olarak ele geçirilmiştir. Fakat bu şahsın üzeri arandığında para dolu çanta bulunamamıştır. Polis bu kapkaç olayının tek başına işlenen bir hadise olmadığı kanaatine varmış ve para çantasının suç ortaklarının elinde olduğu düşüncesi ile çantayı aramaya koyulmuştur. Tahkikat neticesinde, Ortaköy'de oturan İstanbullu Virgini Enfiyeciyen adlı kadının bu işle alakalı olabileceği düşüncesi ile kendisine bir takım sorular sorulmuş, bu kadının ölen hırsızın bir zamanlar ticaret ortağı olduğu, daha sonra anlaşamayarak Margos'u dükkândan polis marifetiyle attığı anlaşılmıştır. Daha sonra polis, Margos'un dükkândan atılmasından sonra Madam Mazalto adında bir musevi kadının yanında ikamet etmeye başladığını anlamış ve bu kadın ile kızının ifadesine başvurmuştur. Bunlar da Margos'u en son Kasaphanı'nda Madam Akseyt ve oğlu Agop (Yorgis)'in yanına geldiklerini gördüklerini ifade etmişse de, Madam Akseyt bunları reddetmiştir. Polis Margos'un kimlerle görüştüğünü tek tek takip ederek, en sonunda bu olaydan haberi olan Süryani Bağuz adındaki kişinin ifadesini aldığı anda Agop'un (Yorgis'in), bir Ermeni kahvehanesinde Tevfik, Serkis ve ismini bilmediği pala bıyıklı bir şahıs ile birlikte bu gasp işini kararlaştırdıklarını, olay günü bunların kendi aralarında para için tartıştıklarını gördüğünü söylemiştir. Daha sonra Pala bıyıklı Markar'ın ifadesine başvurulmuş, ilk başta inkâr etse de daha sonra Agop, Serkis, Tevfik ile beraber parayı çaldıklarını ifade etmiştir. Polis bu ifadelerden hareketle failerin yakalaması için çalışmalarına başlamıştır. Serkis, çalınan parayı alarak beş yüz lirayı Mardiris'e, bin lirayı Kosti'ye, iki yüz lirayı da kendisine alarak ortadan kayb olduğu anlaşılmıştır. Polis yapmış olduğu çalışmalar neticesinde ne yazık ki Serkis'i yakalayamamıştır. Polisin tutmuş olduğu bu tutanakta diğer şahıslara ne olduğu tam belirtilmemişse de olayla ilgili bu işin yapılması talimatını veren kişinin Hacı Karabet olduğu, Markar ve Honan isimli şahısların da bu işte parmağının olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak, Hacı Karabet'in verdiği talimat üzerine hemşerisi olan Markar ve Honan'ın bu işe talip olduğu ve Tevfik (Margos), Serkis, Agop ile anlaşarak kapkaç olayını planladıkları, daha sonra İranlı Mehmet Sadık'ın para çantasını alarak kaçtıkları, bunlardan Tevfik'in (Margos'un) çatışma esnasında öldüğü, Serkis'in paralara el koyarak bir kısmını dağıttıktan sonra kayıplara karıştığı tutulan bu tutanaktan anlaşılmaktadır (Polis Mecmuası, 1921: 143)

SONUÇ

Çalışmamızda Polis Mecmuası 1913-1923 yılları arası yayınlanan sayılarına göre İstanbul'da işlenen suç çeşitleri üzerinde durulmuştur. Dönemin kendine özgü koşulları gereği İstanbul'da ekonomik hayat çökme noktasına gelmiş, fiyatlar yükselmiş, iâşe temini zorlaşmıştır. Aynı dönemde İstanbul'da görece büyük bir nüfus hareketliliği yaşanmıştır. Bolşevik Devrimi'nden kaçan Ruslar, Anadolu'dan gelen yerli nüfus ekonomik ve sosyal sorunları daha da arttırmış, işsizliği körüklemiştir. Çalışmamızda temel kaynak olarak kullandığımız Polis Mecmuası verilerine dayanarak ulaştığımız sonuçlara göre İstanbul'da I. Dünya Savaşı'nın son iki yılından itibaren genel suç miktarında artış görülmüştür. Bu artış 1919 yılından itibaren daha hızlı bir şekilde yükselerek İstanbul için olağanüstü

sayılması gereken bir seviyeye oturmuştur. Bu seviye yedi yıl boyunca aşağı yukarı korunmuş, 1923 yılından itibaren ise düşüşe geçmiştir. I. Dünya Savaşı'nın ilk iki yılı haricinde İstanbul'da suç oranları görece yüksektir. Savaşın uzaması, Osmanlı Devleti'nin zaten yetersiz olan mali kaynaklarının tükenmesi, tüm ülkede olduğu gibi İstanbul'da da ciddi ekonomik krizlerin yaşanmasına neden olmuştur.

Osmanlı'da suç oranı payitahtın kültür normları, yaşam tarzı Batı'ya yaklaştığı oranda artış göstermişti. Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısında İstanbul yabancı suçlular için cazip bir hedef kitlesi oluşturmuştu. Dış ticaretin gelişmesi, ekonominin parasallaşması kentte, görünür nitelikte, ortalıkta varlıklı bir kesimin oluşmasına neden olmuştu. Servet artık dışa vurmuş, çekicilik kazanmıştı. Gösteriş alenileşmiş, insanlar özentili tutkusuna ram olmuşlardı. Suç kesiminin bu evrede hedef belirlemeleri daha da kolaylaşmış ve kolluk kuvvetleri yeni suç türleriyle karşı karşıya kalmıştır.

Polis Mecmuası'nın kısım-1 adli, vukuat-1 zabıta, muvaffakiyet-i zabıta, ceraim-i mukayese cetvelleri adlı bölümlerde suçlardan ve kısım-1 adli bölümünde cezalardan bahsedilmiştir. Yaptığımız bu çalışmada, burada bahsi geçen 26 suçun içerisinde bu suçlara ne kadar yer verildiği de incelenmeye çalışılmıştır. Polis gazetesi ve Polis Mecmuası'ndaki suçun tanımlarına baktığımızda, Osmanlı polisinin asayişin sağlanmasına ve devlet düzenini ihlal edecek suçlarla mücadele etmeye, adi/olağan suçlarla mücadele etmekten daha fazla önem verdiği görülmektedir.

Polis, aktif bir şekilde suçların ve asayişsizliğin önlenmesi için görev yapan bir kuvvet olarak görülmüş, suçla mücadele ikinci bir planda kalmıştır. Özellikle bu dönemde, kamu düzenine ilişkin serserilik gibi bazı fiillerin suç olarak görüldüğü fark edilmektedir. İlerleyen süreçte, merkezileşme aşamasını tamamlayan yeni polis teşkilatı, halkın tepkilerine ve beklentilerine ister istemez duyarlı hale gelmiştir. Eski döneme nazaran polis, kriminolojik ilerlemeleri takip ederek artık suçla mücadele konusuna daha çok ilgi duymaya başlamıştır.

Polis Mecmuası'nın 39.sayısından (1915 yılından) itibaren adi suçların istatistiğe alınması, kamu düzeninin bozulmasından ziyade suçla mücadelenin biraz daha önem kazandığını göstermektedir. Mütareke dönemindeki (1918-1922) Polis Mecmuası nüshalarına baktığımızda, artık kişilerin can, mal ve ırzına yönelik suçlar ile alakalı polislerin yapmış olduğu çalışmaların anlatılması, kişilere ve mal varlığına karşı suçlarla mücadeleye daha önem verildiğini göstermektedir.

1917-1919 yılları arasındaki dönemde, polisin yapmış olduğu faaliyetlerin yanı sıra jandarma ve askeri müfrezelerin suçluları yakalama konusundaki başarılarına da yer verilmiştir. Bu dönemde, eşkıyalık suçlarının arttığını görmekteyiz. Mütareke döneminde ise İstanbul polis teşkilatının zor şartlara rağmen suçla mücadele görevini yürütmeye çalıştığı ve bu hususta başarılı olduğu görülmektedir.

1922 yılında zaferiyle beraber Türk Polis Teşkilatı'nın bir yenilenme aşamasına girdiği, Birinci Dünya Savaşı'nın yaralarını sarmaya çalıştığı görülmektedir. Bu sıkıntılar sonucu artan yoksulluk ve kentin sosyal yapısında meydana gelen iç ve dış kaynaklı etkiler suç oranlarını arttırmıştır. Savaşın bitimiyle cephede zor yıllar geçirmiş askerler kente dönmüş fakat bozuk ekonomik yapı terhis olmuş askerlerin beklentilerini karşılayacak durumda değildi. Mütareke yıllarında İstanbul'un karmaşık yapısına bir de işgal güçleri ve onlardan güç alan bazı yerel unsurlar eklenmiştir. Tüm bunlar İstanbul'da asayiş bozan

unsurlar olarak kabul edilebilir. Mütareke yıllarında soygun, hırsızlık, yankesicilik, yol kesme, gasp gibi suçlar diğer suçlara nazaran daha fazla artmıştır. Bu tür suçların artmasında otorite boşluğu ve hukuk sistemine güvensizlik etkili olmalıdır. Zira bu süreçte İstanbul Polis Müdürlüğü gerek kadro gerekse nüfuz olarak güç kaybetmiş, suçla mücadelede yetersiz kalmıştır. İstanbul'da işgalin sona erdiği 1922 yılından itibaren suç oranlarında belirli oranda bir artış görülmektedir. Özellikle 1923-24 yıllarında görülen bu artış kurumsallaşmaya başlayan yeni Cumhuriyet'in sancıları olarak düşünülebilir. Cumhuriyet kurulmuştur fakat henüz kadrolaşma sürecinin başındadır. 1924 başındaki umumi affın da suç oranlarındaki artışa katkısı olmalıdır. İstanbul'da savaş yıllarının, Mütareke döneminin ve Mütareke sonrası yılların farklı karakterleri olmasına karşın suç olgusu ile ilgili ortak noktalar ekonomik sorunlar ve yönetim boşluğu gibi görünmektedir.

KAYNAKÇA

I. Arşiv Kaynakları

- Emniyet Genel Müdürlüğü, İç Hizmet Bülteni, S. 1, Ankara, 1975.
Emniyet Genel Müdürlüğü, İç Hizmet Bülteni, Ankara, 197.
Emniyet Genel Müdürlüğü, İç Hizmet Bülteni, S. 18, Ankara, 1982.
Emniyet Genel Müdürlüğü, İç Hizmet Bülteni, S. 23, Ankara, 1984.

II. Resmi Yayınlar (Dergiler Gazeteler)

- Alemdar Gazetesi, (1919), S.129, 1 Ağustos 1335-1919, İstanbul: Alemdar.
- Polis Mecmuası, (1913), S.1, İstanbul: Ahmet İhsan ve Şürekâsı Matbaası, s.1.
- Polis Mecmuası, (1913), S.1, İstanbul: Ahmet İhsan ve Şürekâsı Matbaası, s.1-14.
- Polis Mecmuası, (1913), S.14, İstanbul: Ahmet İhsan ve Şürekâsı Matbaası, s.70.
- Polis Mecmuası, (1914), S.15, İstanbul: Ahmet İhsan ve Şürekâsı Matbaası, s.98.
- Polis Mecmuası, (1915), S.22, İstanbul: Ahmet İhsan ve Şürekâsı Matbaası, s..130
- Polis Mecmuası, (1916), S.78, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.204.
- Polis Mecmuası, (1917), S. 87, İstanbul: Hilal Matbaası, s.1.
- Polis Mecmuası, (1918), S.106, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.310.
- Polis Mecmuası, (1919), S.117, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.406.
- Polis Mecmuası, (1918), S.123, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.421.
- Polis Mecmuası, (1920), S.124, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.421.
- Polis Mecmuası, (1920), S.125, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.438.
- Polis Mecmuası, (1920), S.126, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.452.
- Polis Mecmuası, (1920), S.130, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.512.
- Polis Mecmuası, (1921), S.137, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.611.
- Polis Mecmuası, (1921), S.140, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.648.
- Polis Mecmuası, (1921), S.143, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.692.
- Polis Mecmuası, (1922), S.148, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.840.
- Polis Mecmuası, (1923), S.149, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.986.
- Polis Mecmuası, (1923), S.150, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.999.
- Polis Mecmuası, “Kalpazanlık”, (1915), S.45, İstanbul: Ahmet İhsan ve Şürekâsı Matbaası, s.121-128.
- Polis Mecmuası, “Kasa Hırsızlarının Tevkifi”, (1915), S.55, İstanbul: Hilal Matbaası, s.374-375.
- Polis Gazetesi, “Nazif Bey, (1911), “Fersude İskarpın”, S.1, İstanbul: Matbaa-i Hayriye, s. 7.
- Polis Gazetesi, (1911), Polis, S.1, İstanbul: Matbaa-i Hayriye, s.1-3.

- Polis Mecmuası, “Mazbata-i Hükmiye”, (1913), S.1, İstanbul: Matbaa-i Osmaniye, s.4-10.
- Polis Gazetesi, “Mazhar Bey”,(1911), S.10, İstanbul: Matbaa-i Hayriye, s.73-74.
- Polis Mecmuası, “Muvaffakiyet-i Zabıta”, (1919), S.118, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.348.
- Polis Mecmuası, “Muvaffakiyet-i Zabıta”, (1919-1920), S.111-122, İstanbul: Matbaa-i Amire.
- Polis Mecmuası, “Mütenevvia”, (1913), S.5, İstanbul: Matbaa-i Osmaniye, s.109- 110.
- Polis Mecmuası, “Şam’da Kasa Hırsızlığı”, (1918), S.106, İstanbul: Hilal Matbaası, s.164-66.
- Polis Mecmuası, “Taltif ve Nişan”, (1920), S.131, İstanbul Matbaa-i Amire, s.425.
- Polis Mecmuası, “Zabıta Muvaffakiyetinden”, (1918), S.100, İstanbul: Hilal Matbaası, s.126.
- Polis Mecmuası, “Zabıtamızın Bir Muvaffakiyet-i Meşkuresi”, (1920), S.130, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.412-413
- Polis Mecmuası, “Vukuat ve Muvaffakiyet-i Zabıta”, (1920), S.126, İstanbul: Matbaa-i Amire.
- Polis Mecmuası, “Vukuat ve Muvaffakiyet-i Zabıta”, (1921), S.134, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.560.
- Polis Mecmuası, “Vukuat ve Muvaffakiyet-i Zabıta”, (1921), S.138, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.560.
- Polis Mecmuası, “Vukuat ve Muvaffakiyet-i Zabıta”, (1923), S.162, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.985-986.
- Polis Mecmuası, “Vakayi-i Zabıta”, (1916), S.73, İstanbul: Hilal Matbaası, s.236- 238.
- Polis Mecmuası, “Vukuat-ı Zabıta”, (1917), S.88, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.266- 268.
- Polis Mecmuası, “Vukuat-ı Zabıta”, (1919), S.112, İstanbul: Matbaa-i Amire, s.266- 268.
- TBMM Zabıt Ceridesi, (1923), Devre 1, Cilt 27, İçtima 3, 19 Şubat 1339 (19 Şubat 1923), Ankara: TBMM Matbaası, ss. 345-356.

Vakit, (1920), S.988, 24 Zilkade 1338, 9 Eylül 1336-1920, İstanbul: Vakit Gazetesi.

III. Kitaplar

Alkor, Muharrem, (1952), Hrisantos’u Ben Öldürdüm, İstanbul: Nebioğlu Yayınevi

Alyot, Halim, (2008), Türkiye’de Zabıta, Ankara: Polis Akademisi Türk Polis Tarihi Araştırmaları Merkezi.
Feridun, İbrahim, (1911), Polis Efendilere Mahsus Terbiye ve Malumat-ı Meslekiye, İstanbul: Dersaadet Polis Mektebi, <http://katalog.ibt.gov.tr>, (E.T. : 21.09.2017).

OKÇABOL, Derviş, (1940), Türk Zabıta Tarihi ve Teşkilât Tarihçesi, Polis Enstitüsü Neşriyatı, Ankara,

Şahin, Eyüp, (2016), Mütareke Döneminde İstanbul Polisi, Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

IV. Makaleler

Selvi, Haluk, (2009), “İkinci Meşrutiyet’in İlk Yıllarında Kuzeybatı Anadolu’da Asayiş Sorunu”,

Samatya Merkez Memurluğu Olay Raporu, (1911), “Samatya Merkez Memurluğu’ndan Polis Müdüriyet-i Umumiye’sine Takdim Kılınan 25 Eylül 1327 Tarihli Fezleke Suretidir”, Polis, S.6, İstanbul: Matbaa-i Hayriye.

Şahin, Eyüp, (2003), “Polis Dergisi'nin Tarihçesi”, Polis Dergisi, C.35. Ankara, s.1- 2.

Toprak, Zafer, (2008), “Osmanlı’nın Son Döneminde İstanbul Sokaklarında Marjinaler: Hırsızlar, Dolandırıcılar, Yankesiciler”. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C.38, İstanbul, s.275-279.

Turan, Ömer, (2017), “Birinci Dünya Savaşı’nda Doğu Anadolu’da Asayiş ve Güvenlik”, Yücel Yiğit (ed.), Türk Polis Tarihinin Kökenleri, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, s.423-434.

Van, Nurettin, (2012), “II. Meşrutiyetin İlanından Sonra Polis Teşkilâtının Değişimi ve Dönüşümü”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.34, Kütahya, s.281-294.